

TILSYNSRAPPORT - VEDTAK

Tilsyn med kommunens arbeid for å
sikre et trygt og godt skolemiljø

Løten kommune

Østvang skole og Løten Ungdomsskole

Sammendrag

Vi fører tilsyn med Løten kommune. Temaet for tilsynet er om kommunen gjennom sin internkontroll sikrer at skolen varsler, undersøker og setter inn tiltak i saker der det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø eller blir krenket av en som arbeider på skolen. Formålet med tilsynet er bedre regelverksetterlevelse på disse områdene slik at elevene i størst mulig grad kan oppleve et trygt og godt skolemiljø.

Varsel om tilsyn ble gitt i brev av 26.01.22. Dokumentasjon ble oversendt Statsforvalteren innen fristen den 17.02.22. Våre vurderinger og konklusjoner er basert på den innsendte dokumentasjonen, i tillegg til observasjoner/informasjon fra intervju med ansatte og andre som arbeider ved skolene og i kommunen, den 10.03.22 og 11.03.22. Vi har i tillegg fått informasjon fra elever/foreldre, og har sett på saker fra skolene som har vært behandlet hos Statsforvalteren i 2021 og 2022. Se ellers «dokumentasjonsgrunnlaget» i rapportens [kapittel 9](#).

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til kommunen den 26.04.2022. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Kommunen har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen 11.05.2022. Statsforvalteren har på bakgrunn av kommunens tilbakemelding ikke gjort noen endringer i konklusjonene i rapporten.

Avdekkede regelverksbrudd, status på rapporten og veien videre

Statsforvalterens tilsyn undersøkte om Løten kommune gjennom sin internkontroll sikrer at skolen varsler, undersøker, setter inn tiltak i saker der det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø eller blir krenket av en som arbeider på skolen. Vi avdekket regelverksbrudd på følgende områder:

- Sikrer kommunen at plikten til å varsle i skolemiljø saker er oppfylt?

Statsforvalterens konklusjon er at:

- ikke alle som arbeider på skolen varsler ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø eller blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9 A-5.
  - ikke alle som arbeider på skolen varsler i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9 A-5.
  - skolen ikke dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 sjuende ledd og 9 A-5.
  - kommunens internkontroll ikke er tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre og sjuende ledd og 9 A-5 og kommuneloven § 25-1.
  - kommunen ikke avdekker og følger opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre og sjuende ledd og 9 A-5 og kommuneloven § 25-1.
- Sikrer kommunen at plikten til å undersøke i skolemiljø saker er oppfylt?
- Statsforvalterens konklusjon er at:

- skolen ikke undersøker saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4 tredje ledd.
  - skolen/skoleeier ikke undersøker saken straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9 A-5.
  - skolen/skoleeier ikke gjennomfører de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9 A-5.
  - skolen/skoleeier ikke dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 sjuende ledd og 9 A-5.
  - kommunens internkontroll ikke er tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje og sjuende ledd og 9 A-5 og kommuneloven § 25-1.
  - kommunen ikke avdekker og følger opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at dokumentasjonsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje og sjuende ledd og 9 A-5 og kommuneloven § 25-1.
- Sikrer kommunen at plikten til å sette inn tiltak i skolemiljø saker er oppfylt?
Statsforvalterens konklusjon er at:
    - skolen ikke setter inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd.
    - skolen/skoleeier ikke vurderer konkret hvilke tiltak som er egnede, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-5.
    - skolen/skoleeier evaluerer tiltakene jevnlig, men at tiltakene ikke blir endret ved behov, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-5.
    - skolen/skoleeier ikke lager en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, men at den skriftlige planen inneholder minimumskravene, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 sjette ledd og 9 A-5.
    - kommunens internkontroll ikke er tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde og sjette ledd og 9 A-5 og kommuneloven § 25-1.
    - kommunen ikke avdekker og følger opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde og sjette ledd og 9 A-5 og kommuneloven § 25-1.

Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til **05.12.2022**.

Innhold

1	Innledning.....	6
1.1	Kort om kommunen	6
1.2	Om gjennomføring og tema for tilsynet	6
1.3	Rettslige krav	8
1.3.1	Retten til et trygt og godt skolemiljø	8
1.3.2	Kravet til internkontroll.....	10
2	Kommunens internkontroll.....	10
3	Varslingsplikten i skolemiljø saker.....	12
3.1	Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?	13
3.2	Varsler rektor til skoleeier i alvorlige tilfeller og ved mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, har krenket en elev?	15
3.3	Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?	16
3.4	Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?.....	18
4	Undersøkelsesplikten i skolemiljø saker	20
4.1	Undersøker skolen saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?.....	20
4.2	Undersøker skolen/skoleeier saken straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen?	22
4.3	Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?	24
4.4	Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?.....	27
5	Tiltaksplikten i skolemiljø saker	28
5.1	Setter skolen inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det?.....	28
5.2	Setter skolen/skoleeier inn tiltak straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev har blitt krenket av en som arbeider på skolen, eller en i skolens ledelse?	30
5.3	Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?	31

5.4	Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?	33
5.5	Lager skolen/skoleeier en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, og inneholder den skriftlige planen minimumskrav til innhold?	34
6	Sikrer kommunen at plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak i skolemiljø saker blir oppfylt?	36
6.1	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?.....	39
6.2	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?	40
7	Pålegg om retting.....	41
8	Oppfølging av påleggene.....	43
9	Dere har rett til å klage.....	43
10	Liste over dokumentasjon.....	43

1 Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om kommunene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1 Kort om kommunen

Løten er en kommune på Hedmarken i Innlandet fylke. Kommunen grenser til Hamar i vest, Åmot i nord, Elverum i øst, Våler i sørøst og Stange i sørvest. Løten har i underkant av 8000 innbyggere. Kommunen har fire barneskoler, en ungdomsskole og en friskole. I tilsynet ble Østvang skole og Løten ungdomsskole valgt ut til å delta på tilsynet. Kommunen og skolene ble valgt på bakgrunn av Statsforvalterens ROS-analyse, som bygger på informasjon fra flere ulike kilder.

1.2 Om gjennomføring og tema for tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Løten kommune i brev av 26.01.2022. Kommunen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Tema for tilsynet er om kommunen gjennom sin internkontroll sikrer at skolen og skoleeier oppfyller plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak der det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5, jf. kommuneloven § 25-1. Vi skal med andre ord undersøke pliktene etter opplæringsloven og kommuneloven samtidig og i sammenheng. For å undersøke dette må vi både undersøke og vurdere praksis ved skolene og hvordan kommunen sikrer denne praksisen gjennom internkontrollen.

Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Formålet med tilsynet er bedre regelverksetterlevelse på disse områdene slik at elevene i størst mulig grad kan oppleve et trygt og godt skolemiljø. Dersom kommunen ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolene retter opp brudd på regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til kommunen 26.04.2022. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Kommunen har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen 11.05.2022.

Kommunen skriver i sin tilbakemelding at vi har et felles mål om at alle barn skal oppleve et trygt og godt skolemiljø, og at kommunen skal ha rutiner, prosedyrer, planer og ikke minst en god, kjent og operativ praksis som sikrer dette. Kommunen har videre kommet med en del tilbakemeldinger både på tilsynsopplegget og til foreløpig rapport. De punktene som omhandler tilsynsopplegget, tar Statsforvalteren til etterretning for arbeid med fremtidige tilsyn. Kommunens uttalelser til selve rapporten, er omtalt i tilsynsrapporten. Tilbakemeldinger på rapporten som ikke var adressert til et bestemt kontrollspørsmål er omtalt nedenfor. Øvrige er behandlet under hvert av de aktuelle temaene.

Kommunen har gitt tilbakemelding om at vurderingen av sannsynlighetsovervekt kjennes urimelig da de opplever at et stort flertall av intervjuobjektene bekrefter at de følger en rutine, men de likevel får brudd på rutinen. Kommunen har ikke adressert kommentaren til et bestemt kontrollspørsmål i rapporten. Statsforvalteren skal på bakgrunn av en samlet vurdering av alle kildene, både skriftlige og muntlige, vurdere om en lovlig praksis er sannsynliggjort eller ikke. Et kontrollspørsmål kan også inneholde flere vurderingstema, som alle må være oppfylt for at kontrollspørsmålet skal være oppfylt. Da må det være sannsynliggjort at kommunen har lovlig praksis innenfor alle vurderingstemaene i kontrollspørsmålet, for at kontrollspørsmålet som helhet skal være oppfylt.

Kommunen har også stilt spørsmål om «foresatte som har kontaktet tilsynsteamet» og «enkelte foresatte som har kontaktet Statsforvalteren (...)» er tilfeldige foresatte eller om Statsforvalteren har gjort et utvalg. Statsforvalteren har i forbindelse med tilsynet sendt ut informasjon via skolene om at det er åpnet tilsyn. Statsforvalteren har også sendt brev til foreldre som har hatt 9A-saker ved skolene, der vi ber dem om å ta kontakt dersom de ønsker å snakke med oss i forbindelse med tilsynet. Der Statsforvalteren har brukt begrepet «foresatte» er dette en samlebetegnelse for alle foresatte som har tatt kontakt med oss, uavhengig av bakgrunnen for hvorfor de har tatt kontakt.

Statsforvalteren har på bakgrunn av kommunens tilbakemelding ikke gjort noen endringer i konklusjonene i rapporten, men vi har endret ordlyden i konklusjonen på kontrollspørsmål 5.4 og 5.5 for å klargjøre konklusjonen.

Kommunalsjef oppvekst opplyser for tilsynet at Løten kommune har tilsatt både ny kommunedirektør og ny kommunalsjef oppvekst i løpet av det siste året. Innenfor oppvekstsektoren er det satt i gang flere prosjekter, kommunen deltar i flere ordninger, og det jobbes på tilsynstidspunktet med å kvalitetssikre, utvikle og skape gode systemer, rutiner og prosedyrer på alle områder innenfor oppvekstområdet. Statsforvalteren vil presisere at vi skal vurdere tilstanden på tilsynstidspunktet. Vi kommer derfor ikke til å ta inn i vurderingene planlagte endringer eller nye rutiner eller prosedyrer som ikke er virksomme ved dato for tilsynet.

1.3 Rettslige krav

1.3.1 Retten til et trygt og godt skolemiljø

Alle elever i grunnskolen og i videregående opplæring har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring, jf. opplæringsloven §§ 9 A-1 og 9 A-2. Retten er individuell, og det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om skolemiljøet er trygt og godt.

For å sikre retten til et trygt og godt skolemiljø, har skolen en aktivitetsplikt etter opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5. Aktivitetsplikten inneholder fem delplikter som er plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak. I dette tilsynet skal vi undersøke om kommunen gjennom sin internkontroll sikrer at skolen og skoleeier varsler, undersøker og setter inn tiltak dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen.

I tilsynet er det et gjennomgående tema om skolen og skoleeier har vurdert hensynet til barnets beste. Skolen skal videre sørge for at involverte elever blir hørt.

Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle delpliktene i aktivitetsplikten. Dette er også et gjennomgående tema i tilsynet. I tillegg må skolen eller skoleeier lage en skriftlig plan når det settes inn tiltak i en sak.

For at aktivitetsplikten skal være oppfylt, må skolen gjøre det som med rimelighet kan forventes gjennom hele saksforløpet.

Plikten til å varsle

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd. Tidspunktet for når rektor skal bli varslet, må vurderes konkret i den enkelte saken. Barnets beste vil være et grunnleggende hensyn i denne vurderingen. Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller.

Hvis det er mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, krenker en elev, skal rektor bli varslet straks, jf. opplæringsloven § 9 A-5. I tillegg skal rektor varsle skoleeier. Dersom mistanken eller kjennskapet gjelder en i ledelsen på skolen, skal skoleeier straks få direkte varsel, jf. opplæringsloven § 9 A-5.

Det stilles ingen formkrav til varslene. Alle som arbeider på skolen, må kjenne til hvordan og når varsling skal skje.

Plikten til å undersøke saken

Skolen skal snarest undersøke saken ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4 tredje ledd. Hvis saken gjelder krenkelse fra en som arbeider på skolen, skal undersøkelsene bli satt i verk straks, jf. opplæringsloven § 9 A-5. Hvem på skolen som skal undersøke saken på vegne av skolen, må skolen fastsette konkret.

Dersom det er en i ledelsen ved skolen som står bak krenkelsen, skal skoleeier sørge for at undersøkelsene blir satt i gang straks, jf. opplæringsloven § 9 A-5.

Undersøkelsen skal ha som formål å få frem fakta om en situasjon, bakgrunnen for elevenes opplevelse og hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Skolen skal gjøre de undersøkelsene som etter en faglig standard er rimelig å forvente i den enkelte saken. For å kunne sette inn egnede tiltak til barnets beste i en konkret situasjon, må skolen gjøre nødvendige undersøkelser.

Alle barn har rett til å bli hørt i saker som vedrører dem, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 12. At eleven har rett til å bli hørt i forbindelse med skolemiljø saker, er også forankret i opplæringsloven § 9 A-4 femte ledd. Skolen og skoleeier må oppfylle elevenes rett til å bli hørt for å oppfylle undersøkelsesplikten. Dette omfatter ikke bare den eleven som skolen mistenker eller kjenner til at ikke har et trygt og godt skolemiljø, men også andre elever som er direkte påvirket eller involvert i saken.

Hvor raskt saken skal undersøkes, må vurderes opp mot hva som etter en faglig vurdering med rimelighet kan forventes. Her er hensynet til barnets beste et viktig moment. Når det er mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, krenker, stilles det særlig skjerpede krav til fremdrift i saken. Skolen og skoleeier må undersøke effektivt og så raskt som mulig.

Plikten til å sette inn tiltak

Tiltak etter § 9 A-4

Når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelser viser dette, skal skolen så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får det trygt og godt igjen.

Hvilke tiltak som er egnede, beror på faglige og konkrete vurderinger. Barnets mening og hensynet til barnets beste er viktige momenter i denne vurderingen. Hvilke tiltak som er egnede må vurderes konkret, men kan være rettet både mot individnivå, gruppenivå og systemnivå.

Samlet sett skal skolen gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes i den enkelte saken.

Hvor raskt skolen må sette inn tiltak, må vurderes konkret i den enkelte sak. Barnets beste vil være et grunnleggende hensyn i denne vurderingen.

Plikten til å sette inn tiltak hviler på skolen. Hvilke ansatte som faktisk skal gjennomføre et tiltak i en sak, må fastsettes konkret.

Tiltak etter § 9 A-5

Hvis det er en som arbeider på skolen som står bak krenkelsene, skal tiltak settes i verk straks.

Hvis det er en i ledelsen ved skolen som står bak krenkelsen, er det skoleeier som har ansvaret for at det settes inn tiltak straks.

Dokumentasjonskrav

Skolen skal lage en skriftlig plan når de iverksetter tiltak i en sak. Dette følger av § 9 A-4 syvende ledd. I planen skal det stå hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når tiltakene skal evalueres.

1.3.2 Kravet til internkontroll

Kommunen skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges, jf. kommuneloven § 25-1 første ledd. Kravet er et viktig element i kommunens ledelse og styring. Kommunedirektøren har ansvar for at kravet til internkontroll blir oppfylt.

Kommunen skal tilpasse omfanget av internkontrollen basert på risikovurderinger for å målrette arbeidet der risikoen og behovet er størst. Områder med stor risiko for regelverksbrudd vil ofte kreve bedre styring og kontroll gjennom flere tiltak, som for eksempel mer standardisering og tettere oppfølging, enn områder hvor det sjelden svikter.

I tilsynet undersøker vi hvilke tiltak kommunen har iverksatt for å sikre regeletterlevelse, og om tiltakene er tilstrekkelige for å oppnå formålet om å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og rettet. Kommunen må kunne redegjøre for hvordan de oppfyller kravet til internkontroll.

2 Kommunens internkontroll

I dette kapitlet gir vi en overordnet beskrivelse av Løten kommune sin organisering og internkontroll, som skal sikre arbeidet med å oppfylle pliktene om å varsle, undersøke og sette inn tiltak etter opplæringsloven kapittel 9 A. Beskrivelsen baserer seg på den skriftlige dokumentasjonen som kommunen har oversendt i forbindelse med tilsynet, lenke til en elektronisk versjon av delegeringsreglementet i kommunen, samt informasjon som kom frem i samtaler med kommunalsjef og ansatte og andre som arbeider på skolene.

Kommunedirektøren er øverste ansvarlig for administrasjonen, jf. kommuneloven § 13-1. Løten kommune er organisert slik at kommunalsjef oppvekst har kommunedirektørens fullmakter innenfor virksomhetsområdene skoler/SFO og barnehager, med unntak av det som ligger til kommunedirektøren selv.

Barneskolene og ungdomsskolen i kommunen er organisert som virksomhetsområder, som ledes av rektor som virksomhetsleder. Virksomhetsledere har, i tillegg til driftsansvar for sine respektive områder, ansvar for å bidra til organisasjons- og fagutvikling, tverrfaglig samarbeid på tvers av ansvarsområdene og helhetstenkning som sikrer kommunens innbyggere best mulig tjenester innenfor gitte rammer. Virksomhetsledere er gitt myndighet til å avgjøre alle saker som regnes som ikke-prinsipielle innenfor sitt ledelsesområde, og som ikke er lagt til politisk organ gjennom lov eller reglement. Virksomhetsleder er videre systemansvarlig, tillagt plikt som databehandler, hussjef, og er tillagt myndighet i henhold til økonomireglement og oppgaver som arbeidsgiver.

Når det gjelder oppl. §§ 9A-2- 9A-5, så er virksomhetslederne i henhold til delegeringsreglementet delegert oppgaven med å sikre et trygt og godt skolemiljø. Dette innebærer også at virksomhetslederne er delegert oppgaven med å tilrettelegge og drive skolene slik at det blir tatt hensyn til tryggheten, helsen, trivselen og læringen til elevene. Virksomhetslederne skal aktivt drive et kontinuerlig og systematisk arbeid for å fremme et godt psykososialt miljø slik at krav i, eller i samsvar med, oppl. kap. 9A blir oppfylt.

Kommunalsjef oppvekst er i henhold til delegeringsreglementet gitt myndighet til å håndtere varsel om mistanke om, eller kjennskap til krenking, når varselet omhandler skoleleder, jf. oppl. § 9A-5 (skjerpa aktivitetsplikt).

I tillegg til delegeringsreglementet finnes reglement for saksbehandling i utvalgene, økonomireglement, anvisningsreglement, innkjøpsreglement, personalhåndbok m.fl. Kommunens reglement finnes tilgjengelig i Løten kommunes kvalitetssystem, EQS.

I EQS ligger rutiner som omfatter skolemiljø. Kommunen har sendt med et dokument om «Skoleeiers forsvarlige system» fra EQS, med undertema «Elevenes skolemiljø» og kontrollområde «Det psykososiale skolemiljøet». Kontrollområdet viser til følgende hjemmelsgrunnlag: oppl. §§ 1-2, 9A-1, 9A-3, 9A-4 til 9A-7, § 8-1. Det viser også til rutiner om varsling om mobbing, henvendelser som gjelder det psykososiale miljøet og informasjon om § 9A til elever og foresatte.

Skolemiljø er også omtalt i EQS under tema «Enkeltvedtak iht. forvaltningsloven», der kontrollområdet er «Elevenes psykososiale miljø». Det vises til oppl. § 9A-3 og § 15-2 som hjemmelsgrunnlag. Det vises også her videre til rutiner for varsling om mobbing og henvendelser som gjelder det psykososiale miljøet.

Revisjonsfrist for hele dokumentet «Skoleeiers forsvarlige system» var 25.08.2018, og er dermed passert. Beskrivelser og henvisninger i dokumentene viser at rutinene på en del punkter er utdatert.

Det er i tilsynet også sendt inn et dokument som heter «Felles håndteringsverktøy mot mobbing i Løten skolen». Denne rutinen er utarbeidet i 2009. Det er videre sendt inn en mal for aktivitetsplan. Det er oppgitt i intervju med kommunalsjef oppvekst at disse dokumentene også ligger i EQS.

Tilsynet fikk i intervju med kommunalsjef oppvekst opplyst at det er oppvekstmøter med barnehage og skole noen ganger i året, og faste skoleledermøter ca. en gang i måneden. Sakliste for skoleledermøtene settes fra gang til gang ut fra de behov som kommunalsjef oppvekst ser, og saker som rektorene spiller inn i forkant av møtene. Aktivitetsplikten og 9A-saker kan være tema på disse møter, men er ikke fast på agendaen.

Kommunalsjef oppvekst får også informasjon om status for 9A-saker på skolene ved å etterspørre informasjon hvis hun trenger det, og rektorene kan ta opp saker på eget initiativ. Det er ingen fast rapportering for 9A-saker eller oppfølging av aktivitetsplikten. Kommunalsjef oppvekst skal orienteres om alle 9A-saker som går til Statsforvalteren, men det ikke er noe system for å samle informasjon fra pågående og historiske saker som har vært til behandling hos Statsforvalteren.

Kommunen har også et avvikssystem, der alle avvik fra lover, forskrifter, interne prosedyrer eller andre styrende dokumenter skal meldes. I tillegg skal alle uønskede hendelser meldes. Det er sendt inn prosedyre for «Melding om uønsket hendelse eller avvik» fra dette systemet. Avvik

sendt fra ansatte ute på skolene går innom rektor, som lukker eller videresender dem til kommunalsjef. Kommunalsjef har tilgang til å se avvikene selv om de lukkes. Det har nylig vært en gjennomgang av avvikssystemet for de ansatte i skolene, da terskelen for når den enkelte melder avvik var veldig ulik. Ifølge de som arbeider på skolen er det ingen fast praksis for å bruke dette avvikssystemet for å melde avvik/brudd på aktivitetsplikten. Systemet oppfattes av ansatte å gjelde brudd på HMS.

I tilsynet er det sendt inn mal for ROS-analyse for kommunen som helhet, og det er sendt inn en ROS-analyse utført ute på en skole. ROS-analysen som er utført ute på skole omfatter elevenes psykososiale læringsmiljø, i tillegg til andre aktiviteter. Analysen er udatert. Kommunalsjef oppvekst informerer i intervju om at helhetlig ROS-analyse for kommunen gjennomføres en gang i året. Hun opplyser at skolene i tillegg utfører sine egne ROS-vurderinger for løpende hendelser gjennom året, men at det er ulikt hvor mye skolene bruker slike vurderinger. Det er på tilsynstidspunktet ingen rutine for at kommunalsjef innhenter resultater av skolenes ROS-vurderinger.

Videre er det sendt inn «Årshjul for Oppvekst i Løten». Årshjulet omhandler i hovedsak økonomi og rapportering, men har også tidfestet gjennomføring av elevundersøkelsen. Det er også sendt inn en egen årsplan som gjelder skolemiljø: «Årsplan for innsamling og drøfting av elevenes læringsmiljø – læringsutbytte.» Denne inneholder tidspunkt for drøftinger, rapporteringer og evaluering av system og resultater som omhandler skolemiljø. Årshjulet er udatert. Statsforvalteren fikk i intervju med kommunalsjef oppvekst opplyst at dette årshjulet er et forslag utarbeidet i 2021 i forbindelse med pågående gjennomgang av hele kvalitetssystemet, og årshjulet er ikke gjort kjent for alle ansatte på tilsynstidspunktet.

I tillegg til felles systemer og dokumenter fra kommunen, har skolene egne rutiner, handlingsplaner og maler for aktivitetsplaner. Vi kommer nærmere inn på innholdet i disse dokumentet under «observasjoner» når vi vurderer de enkelte lovkravene.

3 Varslingsplikten i skolemiljø saker

Statsforvalteren skal undersøke om kommunen sikrer at skolen ivaretar plikten til å varsle etter opplæringsloven § 9 A-4 og § 9 A-5, slik at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det innebærer at Statsforvalteren må undersøke om kommunen gjennom sin internkontroll sikrer at:

Alle som arbeider på skolen varsler:

- rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider på skolen, har krenket en eller flere elever
- skoleeier straks dersom det er en i ledelsen ved skolen som står bak krenkelsen

Rektor varsler skoleeier:

- i alvorlige tilfeller
- i alle tilfeller hvor det er mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, har krenket en elev

Vi skal også undersøke om kommunen gjennom sin internkontroll sikrer at skolen dokumenterer hva som er gjort for å oppfylle plikten til å varsle.

3.1 Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd. Plikten til å varsle rektor omfatter altså alle voksne som jobber eller yter tjenester på skolen, og ikke bare personer som er ansatt på skolen. Videre skal rektor varsles både når en ansatt mistenkes å krenke eller krenker en elev, eller en elev mistenkes å være utrygg eller er utrygg av andre grunner. Alle som arbeider på skolen, har plikt til å varsle skoleeier direkte dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en i skoleledelsen.

Terskelen for hva som skaper mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal være lav.¹ Å ha en mistanke kan basere seg på observasjoner eller kartlegginger, beskjeder fra foreldrene eller medelever, aktiviteter i sosiale medier mv.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene som er med i tilsynet har lagt med stillingsbeskrivelser/oversikt over arbeidsoppgaver, handlingsplaner, skriftlige rutiner om 9A-saker og skolemiljø, og foreldremøteinformasjon om skolemiljø og mobbing som er datert på ulike tidspunkt. Dokumentene referer til de ansattes varslingsplikt, og spesifiserer at det skal varsles til rektor. Begge skolenes rutiner inkluderer den skjerpede aktivitetsplikten knyttet til kap. 9A-5, der det står at skoleeier skal varsles direkte hvis en i ledelsen krenker.

For en av skolene er varslingsplikten inntatt i oversikt over arbeidsoppgaver til kontaktlærer, «kontaktlærer skal varsle rektor om elever som ikke opplever et trygt og godt skolemiljø».

I mal for aktivitetsplan for en skole, er det tatt inn at det skal beskrives tidspunktet for når rektor/ledelsen er varslet.

Eksempelsakene viser at generell informasjon om hvordan skolen er kjent med saken noen ganger er inkludert i aktivitetsplanen, under punktene for *Bakgrunn/Hendelsesforløp*. I samtlige eksempelsaker kommer det frem at skolen har blitt kjent med saken som følge av henvendelse fra foresatt eller elever. Det kommer ikke frem at noen av sakene er satt i gang på grunn av egen mistanke fra de som arbeider på skolen, og som da har varslet videre. For en skole kommer det

---

¹ Prop. 57 L (2016-2017), punkt 5.5.2.3

frem i aktivitetsplanen om det er kontaktlærer eller rektor som har mottatt henvendelsen, og om det er varslet videre dersom rektor ikke fikk henvendelsen direkte. Flere av eksempelsakene gjelder at en elev har opplevd utrygghet eller mistriivsel over noe tid. Det går ikke fram om det er varslet om hendelser eller mistanke om utrygghet/mistriivsel før det ble opprettet en aktivitetsplan. Det går fram av aktivitetsplanene at noen i ledelsen har fått kjennskap til saken senest ved opprettelse av planen.

Pedagogisk personale oppgir i intervju at de varsler til rektor eller assisterende rektor ettersom hvem som er tilgjengelig. De forteller at informasjon om hvem de skal varsle gjennomgås hvert år på planleggingsdagene, og at skolen har skriftlige rutiner om aktivitetsplikten som er kjent for personalet. Dette samsvarer med hva rektor og assisterende rektor ved skolene beskriver.

Hvis det er mindre enkelthendelser mellom elever uttaler noen lærere at de ofte løser det selv, uten å si ifra til noen. Det kommer også fram at enkelthendelser noen ganger samles opp av lærere, og at det først varsles når alvorlighetsgraden tilsier det. Det kommer fram i samtalene at det er enighet i personalet om at alvorlige enkelthendelser som for eksempel vold og trusler blir varslet til ledelsen direkte, og med en gang. Det er varierende praksis når det gjelder gjentatt varsling. Ikke alle hendelser blir varslet til rektor dersom det gjelder en elev som allerede har en aktivitetsplan.

Noen ansatte innen drift og merkantil oppgir at de er klar over varslingsplikten, mens andre sier at de varsler på bakgrunn av sunn fornuft. Noen får skriftlig og generell informasjon fra skolen hver høst, men oppgir at de ikke har fått særskilt informasjon om hva varsleplikten innebærer for dem. Renholdere og vaktmestere deltar normalt ikke på planleggingsdager, fordi de er ansatt i kommunen og ikke på skolene. Noen av disse ansatte oppgir at de antagelig fikk informasjon om aktivitetsplikten da de begynte å jobbe i kommunen. Det kommer også fram i intervju at flere i denne gruppen ansatte varsler til nærmeste lærer hvis de observerer noe de tenker ikke er greit, for eksempel den som er ute på inspeksjon. Noen oppgir også at de går direkte til rektor hvis de oppfatter hendelsen som alvorlig.

Ved mistanke om at en ansatt krenker en elev, sier mange i det pedagogiske personalet at de ville gått rett til ledelsen, mens andre oppgir at de ville konfrontert den ansatte før det ble varslet til ledelsen. Ansatte innen drift og merkantil sier at de ville gått til ledelsen, og noen sier at de i tillegg ville tatt kontakt med den det gjelder eller en lærer. For de fleste er ikke dette en situasjon de har opplevd og har derfor ikke erfaring med hva de faktisk ville gjort.

Det er uklarhet blant mange av de som arbeider på skolen om hva de ville gjort hvis de fikk mistanke om eller kjennskap til at det var en i ledelsen som krenker en elev. Flere ville sagt ifra til noen andre i ledelsen, tillitsvalgte, sendt avviksmelding eller gått «ett skritt opp», til kommuneledelsen.

Foresatte som Statsforvalteren har vært i kontakt med i forbindelse med tilsynet beskriver at de har vært i kontakt med ulike ansatte på skolen gjentatte ganger over tid for å melde fra om skolemiljøet til sine barn. De forteller at de ikke har kjennskap til om det er meldt videre. Noen

opplyser at de har tatt opp elevens skolemiljø over tid, men når de etter stund har snakket med ledelsen så har ikke ledelsen hatt kjennskap til saken. Dette indikerer at ikke alle skolemiljø saker blir varslet videre til ledelsen.

Statsforvalterens vurderinger

Udir påpeker i veileder for FNT 2022-2025 at «*Terskelen for hva som skaper «mistanke om» eller «kjennskap til», skal være lav*». Det betyr at også terskelen for hvilke hendelser som innebærer varslingsplikt til rektor skal være lav. Enkelthendelser kan observeres av ulike voksne på ulike områder i skolehverdagen. For å sikre at rektor har et helhetlig bilde av en elevs skolemiljøutfordringer må rektor ha kjennskap til enkelthendelsene. En praksis hvor de enkelte ansatte «samler opp» enkelthendelser før det varsles til rektor, kan innebære at ulike ansatte har observert flere separate enkelthendelser før det varsles. Da mister rektor mulighet til å se hendelsene i sammenheng. Dette gjelder også når gjentatte hendelser ikke varsles.

Statsforvalteren vurderer at de som arbeider på skolene ikke har en omforent forståelse av rutiner for varsling og hvem det skal varsles til. Dette kommer særlig til syne hvis plikten gjelder krenkelse av andre ansatte eller ledelsen.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at ikke alle som arbeider på skolen varsler ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø eller blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9 A-5.

3.2 Varsler rektor til skoleeier i alvorlige tilfeller og ved mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, har krenket en elev?

Rektor skal varsle skoleeier om alvorlige tilfeller. Hva som er et alvorlig tilfelle, vil bero på en skjønnsmessig vurdering². Formålet med varslingen er å gjøre skoleeier kjent med saken slik at skoleeieren kan involvere seg i hvordan skolen skal løse saken. Noen eksempler på alvorlige tilfeller er at flere elever er involvert i mobbing av en enkeltelev, at skolen ikke har klart å løse en sak over tid, digital mobbing på tvers av skoler eller grove trusler.

Rektor skal også varsle skoleeier om alle saker hvor det er mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, krenker en eller flere elever.

---

² Prop.57 L (2016-2017) punkt 5.5.2.3

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har handlingsplaner og rutiner for skolemiljø og mobbing som er ulikt datert. Dokumentene referer til skoleledelsens varslingsplikt i alvorlige saker, eller saker som omhandler en ansatt ved skolen, men inneholder ikke beskrivelse av hvordan det skal varsles.

En av eksempelsakene viser at rektor har meldt avvik og varslet skoleeier i en sak hvor en ansatt var anklaget for å krenke en elev.

Rektorene oppgir i intervju at det varsles til kommunalsjef i alvorlige tilfeller eller hvis det er en som arbeider på skolen som er mistenkt for å krenke en elev. De viser også til en konkret sak som omhandlet en ansatt som ligger tilbake i tid, og det ble gitt eksempel på en sak som ble ansett som alvorlig og som var varslet til kommunalsjef like før tilsynsdagen. Denne gjaldt bildedeling på sosiale medier. Det opplyses i intervju at det ikke finnes spesifikke rutiner eller definisjoner på hva som er en alvorlig sak, at dette er subjektivt. Samtidig kommer det frem at saker som omhandler flere elever, involverer eksterne instanser eller voldelige hendelser anses som alvorlige og varsles til kommunalsjef. Kommunalsjefen bekrefter i intervju at hun varsles om alvorlige saker eller hvis en ansatt mistenkes for å krenke en elev.

I samtale med foreldre har vi fått opplyst om langvarige saker og andre saker som naturlig vil defineres som en alvorlig sak. Foreldrene har ikke fått informasjon om disse sakene er varslet videre til skoleeier eller ikke.

Statsforvalterens vurderinger

På tross av få konkrete eksempler, vurderer Statsforvalteren at rektorene varsler skoleeier i alvorlige tilfeller og når en ansatt er mistenkt for å krenke en elev. Rektorene trekker fram momenter som er relevante når det skal vurderes hvilke saker som anses alvorlige. Både rektorene og kommunalsjef er samstemte om rutinene for dette.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor varsler til skoleeier i alvorlige tilfeller og ved mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, har krenket en elev, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9 A-5.

3.3 Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?

Alle som arbeider på skolen, må vite at de må vurdere konkret hvor raskt det skal varsles i den enkelte saken. Tidspunktet for varsling må blant annet stå i forhold til sakens alvor, og ta hensyn til at skolemiljø saker er tidssensitive.³ Barnets beste er et viktig moment i denne vurderingen.

---

³ Prop. 57 L (2016-2017) punkt 5.5.2.3

Noen saker bør varsles med en gang. Andre saker kan det være forsvarlig å vente litt lenger med, for eksempel til slutten av skoledagen.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen krenker en elev, jf. oppl. §9A-5. Her stilles altså krav til hvor snarlig den enkelte skal varsle i slike saker. Dette fordi slike krenkelser vil innebære et grovt brudd på tilliten til de som arbeider på skolen.

Alle som arbeider på skolen, har plikt til å varsle skoleeier direkte og straks dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en i skoleledelsen, jf. oppl § 9A-5.

Straks betyr at rektor/skoleeier skal ha varsel med én gang. Dersom rektor ikke er tilgjengelig for å ta imot varselet direkte, må vedkommende varsle på en slik måte at rektor får informasjonen så fort rektor er tilgjengelig igjen. Hvis varselet ikke kan gis med én gang, for eksempel fordi læreren ikke kan gå i fra elevene, må rektor/skoleeier få beskjed så snart læreren finner det mulig.

Statsforvalterens observasjoner

En av skolene har en skolemiljøplan hvor det presiseres at ved varsling skal ansatte varsle rektor «straks».

Det varierer om eksempelsakene inneholder informasjon om tempo i varsel. Eksempelsakene inneholder ikke vurderinger av om saken er varslet «i tide» eller ikke, basert på sakens alvorlighet. Det er ikke annen dokumentasjon om tempo i eksempelsakene enn det som er beskrevet i aktivitetsplanene.

Det kommer frem i intervju at de ansatte ikke er informert om varslingstempo for ulike saker, eller hvilke vurderinger de skal gjøre av tempoet for varsling. Mange ansatte oppgir at de varsler med en gang, men det kommer også frem at de bruker sunn fornuft, og noen ganger drøfter i fellesskap før det varsles. Noen ganger snakker lærerne sammen og gjør noen enkle undersøkelser før de varsler, eller de samler opp mindre alvorlige hendelser før de varsler. Ansatte oppgir i intervju at alvorlige hendelser, som for eksempel vold, blir varslet til ledelsen med en gang.

De ansatte er samstemte i at saker hvor annen ansatt krenker eller ledelsen krenker, skal varsles med en gang. Flere ansatte ved skolene oppgir likevel at de først ville konfrontert den ansatte det gjaldt, før de gikk til rektor, dersom det var en ansatt som krenket. De som jobber i drift og merkantil oppgir at de ville varslet med en gang for alle typer saker.

Foresatte som Statsforvalteren har vært i kontakt med uttrykker at de har opplevelsen av at skolen ikke har tatt tak i saken som omhandler deres barn, raskt nok.

Statsforvalterens vurderinger

Eksempelsakene viser at skolen har informasjon om at en elev ikke har det trygt og godt, men fordi skolene ikke har egne varselskjema og ikke alle beskriver når det er varslet videre i aktivitetsplanen, kommer ikke tidsaspektet tydelig frem. Statsforvalteren mener derfor at det er vanskelig å vurdere, ut ifra skolenes dokumentasjon, om det varsles «i tide» basert på sakens alvorlighet.

Samtaler med ansatte viser at det ikke har vært konkrete drøftinger i personalet om terskelen for hvor raskt ulike type hendelser må varsles, eller hvilke momenter som må vurderes for hvor raskt det må varsles. De ansatte er relativt forent om at varsel må skje raskt, men har ulike definisjoner av hva «raskt» innebærer, også sett i sammenheng med lærernes faglige skjønn basert på deres kjennskap til elevene.

I veilederen FNT 2022-2025 står det at «Den enkelte ansatte må vurdere konkret hvor raskt det skal varsles». Intervju med ansatte viser at pedagogisk personale foretar en skjønnsmessig vurdering basert på situasjonen og eleven i hvert enkelt tilfelle, alene eller i samråd med kolleger. Dette gjelder i saker som de ansatte ikke vurderer som alvorlige. Det er omforent praksis at saker de ansatte vurderer som alvorlige varsles med en gang. Andre som arbeider på skolen oppgir at de ville varslet med en gang for alle typer saker, og varsler dermed i tide.

Statsforvalteren vurderer at de som arbeider på skolene har en felles forståelse av at alvorlige saker skal varsles raskt, men at det ikke er en omforent praksis av hvor raskt mindre alvorlige saker og gjentatte hendelser skal varsles.

I saker etter § 9A-5 der en ansatt mistenkes å krenke/krenker en elev, eller en i ledelsen mistenkes å krenke/krenker en elev, er kravet at det skal varsles straks. Udir påpeker i veileder for FNT 2022-2025 at «de som arbeider på skolen, skal varsle rektor straks, betyr at rektor skal ha varsel med én gang» hvis saken gjelder mistanke om at en ansatt krenker en elev». Alle som arbeider på skolen, er enige i at slike saker skal varsles med en gang. Samtidig kommer det frem at noen ville konfrontert den ansatte først, før de varsler rektor. Vi vurderer derfor at det ikke er sikkert at alle som arbeider på skolen varsler i tide for saker etter § 9A-5.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at alle som arbeider på skolen ikke varsler i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9 A-5.

3.4 Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?

Skolen har plikt til å dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten i den enkelte saken. Dokumentasjonen skal sikre at eleven og foreldrene får en håndgripelig sikkerhet for at skolen tar saken alvorlig, samt støtte en faglig forsvarlig og hensiktsmessig praksis ved skolen.

Skolen skal kunne vise til hva de har gjort for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, og dette vil også forenkle arbeidet for skolen hvis en sak blir meldt til statsforvalteren eller det blir ført tilsyn.

Skolen bestemmer selv hva som skal dokumenteres og hvordan, men dokumentasjonen må være skriftlig og tilpasset formålet.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har ikke egne skjema for varsling, men handlingsplaner, skriftlige rutiner og foreldremøteinformasjon om skolemiljø og mobbing referer til de ansattes varslingsplikt. Dokumentene inneholder ikke beskrivelse av hvordan det skal varsles eller rutiner for dokumentasjon av varsler. Aktivitetsplanene inneholder punkter for *Bakgrunn/Hendelsesforløp*, hvor informasjon om hvordan skolen er blitt kjent med saken kan inkluderes. For en skole legger malen for aktivitetsplan opp til at varsler skal beskrives i aktivitetsplanen der det er opprettet 9A-sak.

Noen av aktivitetsplanene i eksempelsakene inneholder informasjon om hvor informasjonen om skolemiljøsakene kommer fra og om det er varslet videre. Andre aktivitetsplaner inneholder ikke denne informasjonen.

Ansatte oppgir ulik praksis rundt hvordan varsler dokumenteres og av hvem. Noen forteller at det noteres ned av den som mottar varselet hvis en faglærer varsler. Andre oppgir at kontaktlærer dokumenterer varsel den mottar og noterer i egen logg. Det kommer også frem at alvorlige hendelser dokumenteres i elevmappa, eller i aktivitetsplan hvis det opprettes. De som arbeider med drift og merkantil oppgir at de antar at den de varsler til dokumenterer varselet.

Når det gjelder varsel fra skoleledelsen til skoleeier kommer det i intervjuer frem ulik informasjon. Ved en skole opplyser rektor at det er kommunalsjef som dokumenterer, og kommunalsjef opplyser om at det er rektor som dokumenterer varsel. Ved en annen skole kommer det frem at rektor dokumenterer varsel som går til kommunalsjef via avvikssystemet.

Foreldre som har tatt kontakt med oss i forbindelse med tilsynet forteller at de ikke har fått dokumentasjon på at saken er varslet videre fra den de har gitt informasjon om saken til.

Statsforvalterens vurderinger

Ingen av skolene har egne varselskjema. Aktivitetsplanene inneholder punkter for *Bakgrunn/Hendelsesforløp*, hvor det kan beskrives hvor informasjonen kommer fra. I de aller fleste planene er det foresatte eller elever som har kontaktet ledelsen direkte, og planene viser derfor ikke til at henvendelsene blir varslet videre og dokumentert av ansatte ved skolen. Noen planer dokumenterer ikke hvem som er varslet og når, selv om det går fram at det er en ansatt som har mottatt henvendelsen eller at ansatte har vært kjent med hendelser som har skjedd før aktivitetsplan er opprettet.

En praksis hvor varsler kun dokumenteres i en aktivitetsplan, kan føre til at varsel om enkeltstående hendelser der det ikke opprettes plan, ikke blir samlet og dokumentert for å gi et helhetlig bilde av en elevs skolemiljø. En slik praksis sikrer heller ikke dokumentasjon av gjentatte varsler. Kombinert med uklarhet om hvem som skal dokumentere varsler og hvor de skal lagres, er det fare for at skolen går glipp av viktig informasjon og at rektor ikke mottar en helhetlig oversikt over elevenes skolemiljø.

Tilbakemelding på foreløpig rapport

Kommunen skriver at en av skolene bruker Statsforvalterens mal for minstekrav til en aktivitetsplan og varslingsplikt. Opplæringsloven angir minstekrav til hva en aktivitetsplan skal inneholde. Opplæringslovens formkrav til varsel er at det skal dokumenteres hva som er gjort for å oppfylle plikten. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en mal for aktivitetsplan. Det er ingen tilsvarende mal for varslingsplikten.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen ikke dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 syvende ledd og 9 A-5.

4 Undersøkelsesplikten i skolemiljøsaker

Statsforvalteren skal undersøke om kommunen sikrer at skolen og skoleeier ivaretar plikten til å undersøke etter opplæringsloven § 9 A-4 og § 9 A-5. Det innebærer at vi må undersøke om kommunen sikrer at

- skolen snarest gjennomfører de undersøkelser som med rimelighet kan forventes når noen som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- skolen straks setter i verk de undersøkelser som med rimelighet kan forventes når det er mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, har krenket en elev
- skoleeier sørger for at de undersøkelser som med rimelighet kan forventes straks settes i verk hvis det er en i ledelsen ved skolen som står bak krenkelsen

Statsforvalteren skal undersøke om kommunen sikrer at skolen og skoleeier dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle plikten til å undersøke.

4.1 Undersøker skolen saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarest undersøke saken, jf. opplæringsloven § 9 A-4.

Hvor raskt undersøkelsene settes i gang, må vurderes ut fra blant annet sakens alvorlighetsgrad og elevens beste.

Skolen må undersøke effektivt og så raskt som mulig. Tempoet i undersøkelsene må likevel ikke gå på bekostning av at det blir gjennomført gode nok undersøkelser. Hva som er nødvendig, må sees i sammenheng med at både eleven, andre berørte elever og den som arbeider på skolen skal få mulighet til å si sin mening og oppfatning av situasjonen.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har dokumenter som omhandler aktivitetsplikten og herunder plikten til å undersøke. Disse dokumentene peker på at undersøkelser må startes straks eller snarest, hvis det er mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Dokumentene sier ikke noe mer om tempoet for undersøkelser utover det som står i lovteksten om dette.

I flere eksempelsaker inngår undersøkelser som en del av igangsatte tiltak. Noen av eksempelsakene viser at det er en blanding av kortsiktige og langsiktige tiltak og at noen av tiltakene er undersøkelser. Der tidspunkt for undersøkelsene ikke er dokumentert i aktivitetsplanene, er det ikke dokumentasjon på hvor raskt undersøkelsene er startet i eksempelsakene. Eksemplene som skolen har sendt inn viser at det er satt inn undersøkelser/tiltak i sakene, og at dette er gjort raskt etter at skolen oppfattet saken som en 9A-sak. Samtidig indikerer flere av sakene at problematikken ikke gjelder en engangshendelse som er tatt tak i, men at det foreligger en utfordring som har vart over noe tid.

Det pedagogiske personalet oppgir i intervju at undersøkelser startes raskt, enten samme dag, eller dagen etter at saken er kjent. Flere av lærerne uttrykker at undersøkelsene starter ved at det gjennomføres samtale med eleven det gjelder.

En ansatt oppgir at undersøkelser settes i gang med en gang det oppstår mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det bra på skolen. Undersøkelsesperioden varer da som oftest i 14 dager, før resultatene tas opp og fører til eventuelle tiltak.

Det kommer også frem i intervjuene at noen ansatte oppfatter at undersøkelsene starter så snart aktivitetsplan er opprettet. Aktivitetsplan blir da opprettet når saken blir varslet.

Foresatte som har tatt kontakt med oss forteller at de opplever at deres barns opplevelse ikke ble tatt på alvor av skolen, noe som medførte at det tok lang tid fra eleven ikke opplevde å ha det trygt og godt til undersøkelser ble igangsatt. Dette gjaldt både undersøkelser internt på skolen, og når det var nødvendig med hjelp fra eksterne instanser. Noen mener også at skolen ikke har undersøkt saken i det hele tatt, og at det da ikke har blitt opprettet en 9A-sak, selv om eleven opplevde å ikke ha det trygt og godt. Flere av foreldrene vi har snakket med føler seg ikke møtt på en profesjonell måte av de ansatte de har henvendt seg til. Saker som har vært til behandling hos Statsforvalteren i 2021/2022 viser at foreldre har gitt informasjon om at elev ikke trives eller at det skjer ting i skolemiljøet de synes er vanskelig, uten at det er satt i gang en 9A-sak.

Statsforvalterens vurderinger

De skriftlige dokumentene fra skolene sier at en sak skal undersøkes snarest eller straks. De ansatte opplyser at undersøkelsene starter raskt, som regel samme dag eller dagen etter at saken er kjent, og at det er kontaktlærer som i hovedsak er involvert. Denne beskrivelsen deles av ledelsen ved skolene. De innsendte eksempelsakene viser også at undersøkelsene starter raskt etter at skolen har blitt kjent med saken.

Eksempelesakene og uttalelser fra ansatte peker på at i noen saker vil det være nødvendig å sette inn tiltak umiddelbart, mens i andre saker vil det være naturlig å bruke noe tid på undersøkelser før utvalgte tiltak settes i verk. Til sammen indikerer dette at det gjøres en vurdering av hvor raskt undersøkelser skal skje ut fra hva saken tilsier.

Foresatte som har kontaktet oss i forbindelse med tilsynet har derimot en opplevelse av at undersøkelser starter sent, og at dette har bidratt negativt i deres saker. Sammenstilt med informasjon som er gitt i saker som har vært til behandling hos SF i 2021/2022 indikerer det at skolen ikke har undersøkt så raskt som saken tilsier.

Statsforvalteren vurderer at der skolene har oppfattet en sak som en 9A-sak, er undersøkelser satt i gang raskt. Vi vurderer imidlertid at det kan være en for høy terskel før en sak anses som en 9A-sak, og at dette påvirker om og når undersøkelser blir satt i gang. Statsforvalteren vil understreke at skolens aktivitetsplikt ikke avhenger av at foreldre eller elev melder fra om at eleven opplever å ikke ha det trygt og godt, men løper fra det tidspunktet skolen selv får mistanke eller kjennskap til at elev ikke har det trygt og godt.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen ikke undersøker saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4 tredje ledd.

4.2 Undersøker skolen/skoleeier saken straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen?

Det er svært alvorlig at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen, og slike saker må derfor ha høy prioritet.

Skoleeier har ansvar for at saken blir undersøkt i de tilfellene de har fått varsel om at en i skoleledelsen har krenket en elev.

Skolen og skoleeier må undersøke disse sakene så effektivt og så raskt som mulig. Tempoet i undersøkelsene må likevel ikke gå på bekostning av at det blir gjennomført gode nok undersøkelser. Hva som er nødvendig, må sees i sammenheng med at både eleven, andre berørte elever og den som arbeider på skolen eller i ledelsen skal få mulighet til å si sin mening og oppfatning av situasjonen.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har dokumenter som omhandler aktivitetsplikten og herunder plikten til å undersøke. Begge skolenes rutiner inkluderer den skjerpede aktivitetsplikten knyttet til kap. 9A-5. Disse dokumentene peker på at undersøkelser må startes straks hvis det er mistanke om at årsaken til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen kan være en som arbeider på skolen.

En av de innsendte enkeltsakene omhandler 9A-5 og viser at undersøkelser i form av samtaler ble gjennomført av ledelsen, både med den ansatte og med eleven. Saken ble varslet av foresatt, som videreformidlet elevens opplevelse til skolen gjennom foresattes samtale med skolen og tegninger fra eleven. Saken ble meldt en torsdag, og den ansatte ble hørt påfølgende mandag. Eleven ble planlagt hørt direkte mellom en og to uker etter at saken ble varslet.

De fleste som arbeider på skolen uttrykker at undersøkelser der en ansatt krenker en elev, er en problemstilling de ikke har vært borti og som de derfor ikke har noen kjennskap til. Det er ingen kjente faste rutiner for hvem som skal sette i gang undersøkelser eller foreta undersøkelser dersom en ansatt krenker. Noen ansatte sier at de ikke vet, andre oppgir at lærere ikke skal delta i slike undersøkelser, mens andre igjen mener at andre lærere ville deltatt i undersøkelser der en ansatt er mistenkt for å ha krenket en elev. Noen ansatte foreslår å kontakte verneombudet hvis det gjaldt at noen i ledelsen krenker en elev. Som vi fant under rapportens punkt 3.1 er det uklarhet blant mange av de som arbeider på skolen om hva de ville gjort hvis de fikk mistanke om eller kjennskap til at det er en i ledelsen som krenker en elev. Flere ville sagt ifra til noen andre i ledelsen, tillitsvalgte, sendt avviksmelding eller gått «ett skritt opp» til kommuneledelsen.

Rektorene opplyser at det er skoleledelsen som skal sette i gang undersøkelser og drive disse der en ansatt mistenkes for å krenke en elev, ikke de andre ansatte. Rektorene er samstemte i at undersøkelser i slike saker settes i gang straks.

Noen foresatte som har kontaktet Statsforvalteren i forbindelse med tilsynet, beskriver situasjoner der de opplever at lærer har krenket elev ved å diagnostisere eller stigmatisere elevene. Det fremkommer ikke om de foresatte har gjort skolen kjent med at elevene opplever å bli krenket, og hvordan skolen har fulgt opp dette. I en sak som har vært behandlet hos Statsforvalteren i 2021/2022 fikk en skole brudd på undersøkelsesplikten i forbindelse med en elevs opplevelse av å bli krenket av ansatt.

Dersom en sak gjelder at en i skoleledelsen krenker en elev oppgir kommunalsjefen at hun ville undersøkt saken selv, ved hjelp av HR i kommunen. Det finnes ingen rutine for hvordan slike saker skal undersøkes på tilsynstidspunktet, men det skal inn nye rutiner i ESQ om dette. Når det gjelder tempo oppgir kommunalsjef at undersøkelser av saker der en i ledelsen mistenkes for å ha krenket en elev vil bli satt i gang umiddelbart. Rektorene oppgir også at det er kommunalsjef som skal undersøke slike saker.

Ingen av de innsendte eksempelsakene gjelder at en i ledelsen mistenkes for å ha krenket en elev.

Statsforvalterens vurderinger

Det kommer frem i intervju at de ansatte ikke har en samstemt forståelse av hvordan skolemiljø saker skal undersøkes hvis den gjelder en ansatt ved skolen. De fleste har ikke opplevd en slik sak, men regner med at ledelsen tar seg av det. Alle er enige i at slike saker må undersøkes raskt.

Den innsendte eksempelsaken viser at undersøkelser i form av samtale med elev ble planlagt gjennomført en til to uker etter at skolen ble kjent med saken. Statsforvalteren vurderer at dette tidsspennet ligger utenfor definisjonen av «straks». Dette særlig siden elevens stemme og barnets beste er et vesentlig moment i utøvelse av aktivitetsplikten.

Statsforvalteren vurderer at rektorene og skoleeier er enige om at saker der ansatte eller noen i ledelsen krenker en elev skal undersøkes straks. Samtidig vurderer vi at de ansattes manglende kjennskap til rutiner om hvem som skal varsles og undersøke i slike saker, vil påvirke hvor raskt rektor eller skoleeier settes i posisjon til å starte undersøkelser. Samlet sett medfører dette en betydelig risiko for at rektor eller skoleeier ikke vil kunne ivareta plikten til straks å undersøke i disse sakene.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen/skoleeier ikke undersøker saken straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9 A-5.

4.3 Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?

Skolen og skoleeier må gjøre de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes⁴. Undersøkelsesplikten må ses i sammenheng med plikten til å sette inn tiltak.

Elevens subjektive opplevelse skal alltid legges til grunn for om skolemiljøet er trygt og godt. Undersøkelsesplikten handler derfor om å undersøke hva som ligger bak elevens opplevelse, ikke å framskaffe og vurdere bevis for eller mot at krenkelser eller mobbing har skjedd. Skolen og skoleeier må sørge for at elevens rett til å bli hørt blir oppfylt i alle saker som gjelder barn.

Skolen og skoleeier må vurdere konkret hvor grundige undersøkelser skal være ut fra blant annet sakens alvorlighetsgrad og elevens særskilte sårbarhet.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har rutiner som omhandler aktivitetsplikten og herunder plikten til å undersøke. Det presiseres, på ulike måter, i skolenes dokumenter at eleven stemme skal høres i forbindelse med en skolemiljø sak. Dokumentene inneholder ikke informasjon om hva som vurderes i valg av

---

⁴ Prop. 57 L (2016-2017) punkt 5.5.5

undersøkelsesmetoder, eller hvordan resultatene av undersøkelser skal sammenfattes. Det kommer heller ikke frem hvordan undersøkelser skal gjennomføres med tanke på særskilt sårbare elever. En av skolene har en veldig knapp handlingsplan når det gjelder undersøkelsesplikten. Både kommunens dokument «Felles håndteringsverktøy mot mobbing i Løtenskolen» og den andre skolens egen handlingsplan, har en mer utfyllende prosedyre for å undersøke saker, men begge har et fokus mot «typiske mobbesituasjoner» og omhandler «mobber og mobbeoffer». Dette dekker kun en liten del av de sakene som faller inn under kapittel 9A i opplæringsloven.

I noen av eksempelsakene finnes dokumentasjon om undersøkelser i elevens aktivitetsplan. Sakene viser at skolene ivaretar elevens stemme ved at eleven er hørt i forbindelse med undersøkelser, og dette er referert i aktivitetsplanen. Det kommer ikke frem hvordan valg av undersøkelsesmetode er vurdert, og det kommer heller ikke frem hvordan resultatene av undersøkelsene er analysert og brukt inn i tiltak i aktivitetsplanen.

Det pedagogiske personalet er samstemte i at elevens stemme er viktig og flere nevner at det er elevens opplevelse som er utgangspunktet for saken. Ansatte forteller at elevens stemme er det første som undersøkes ved at det gjennomføres en samtale med den eleven det gjelder. Dette bekreftes av rektorene og av kommunalsjefen.

Videre beskriver ansatte at samtaler og observasjon er undersøkelsesmetodene som i hovedvekt brukes i alle saker. Det gjennomføres samtale med elev, foresatte, og eventuelt andre elever som er involvert og deres foresatte. Skolene gjennomfører ulike typer systematiske undersøkelser i løpet av året, men det er uklart for de ansatte i hvilken grad disse undersøkelsene knyttes til enkeltsaker. I en eksempelsak er det satt inn tiltak om å undersøke saken ved hjelp av sosiogram.

Rektor ved en skole oppgir at det gjennomføres observasjon og samtale for å undersøke saker, men at de også bruker tidligere gjennomførte systemundersøkelser, som for eksempel sosiogram, for å se hva det kan tilføre saken.

Rektor ved den andre skolen oppgir at sosiogrammer og kartlegginger brukes, men at det er forskjell på hvor mye det enkelte trinn på skolen bruker dette. Relasjonssirkel brukes innimellom etter behov. De systematiske undersøkelsene brukes inn i enkeltsaker som blir opprettet. Det er felles praksis på hvert enkelt trinn om hvordan de jobber med dette.

Flere foresatte som har kontaktet oss i forbindelse med tilsynet, forteller at de opplever at elever ikke blir tilstrekkelig sett eller hørt, og at undersøkelsene ikke er tilstrekkelige for å avdekke underliggende forhold av betydning for elevens skolemiljø. Noen foresatte mener at dette skjer fordi skolen har en forutinntatt holdning til elevene, og derfor ikke tar elevenes subjektive opplevelse på alvor. En foresatt forteller at skolen ikke tok elevens subjektive opplevelse på alvor, og dermed bagatelliserte elevens følelse av utenforskap. En foresatt mener en skole ikke legger til grunn tilstrekkelig faglig begrunnelse for tiltak rettet mot elever som ikke har det trygt og godt på skolen.

Kommunalsjef har ingen praksiseksempler på saker der en i ledelsen krenker en elev, og da heller ikke på hvordan hun foretar valg av undersøkelser og dokumenterer disse. Det foreligger på tilsynstidspunktet ingen fast rutine for hvordan undersøkelser av slike saker skal skje.

Statsforvalterens vurderinger

Ansatte ved skolen er samstemte i sin oppfatning om at elevens stemme alltid blir hørt i saker, og dette bekreftes i eksempelsakene. At elevens subjektive opplevelse er utgangspunktet for saken blir også nevnt av flere ansatte, og gjentas av rektorene. Foresatte som har kontaktet tilsynsteamet har imidlertid ikke opplevelsen av at dette stemmer. Hvis en elev eller foresatt ikke opplever endring i en vanskelig situasjon på tross av at eleven/foresatte sier fra, kan dette også bidra til at en elev opplever at skolen ikke hører på elevens opplevelse, til tross for at plikten er oppfylt. I tillegg til at skolene faktisk hører eleven, enten direkte eller indirekte, er det viktig at eleven/foresatte opplever at de blir hørt.

Det kommer frem i samtaler med ansatte og rektorene at samtale og observasjon er metodene som regelmessig brukes på individnivå. Det kommer ikke frem om, eller eventuelt hvordan, de ansatte drøfter valg av undersøkelsesmetoder tilpasset hver enkelt sak og hvilke undersøkelser som da er til elevens beste. Samtale og observasjon kan være gode metoder for å undersøke, men det bør vurderes fra sak til sak. Undersøkelsesplikten handler om å undersøke hva som ligger bak en elevs opplevelse, og det betyr at det ikke alltid er noe eleven kan fortelle om eller noe som alene kan observeres som fysiske handlinger. Det er viktig å gjøre en konkret vurdering av hvilke undersøkelser som til sammen kan synliggjøre bakgrunnen for elevens opplevelse. Bakenforliggende faktorer kan i noen tilfeller være gruppedynamikker, kultur og makt- eller belønningsstrukturer.

Undersøkelsesplikten sier at skolen må gjøre nødvendige undersøkelser slik at de vet hva som er de reelle utfordringene, samt at de ser elevens skolemiljø i en helhet. Undersøkelsene kan gjøres i et system-, gruppe eller individperspektiv. Skolene gjennomfører jevnlig systematiske undersøkelser på gruppenivå, men det er uklart om, og på bakgrunn av hvilke vurderinger, disse undersøkelsene brukes inn i individuelle skolemiljø saker. Vi finner heller ikke at det er noen rutine eller praksis for å vurdere om for eksempel relasjonskartlegginger, undersøkelse av sosiale dynamikker, relasjoner elev-elev eller lærer-elev er egnede og relevante undersøkelser å sette i gang på bakgrunn av enkeltsaker, men at allerede gjennomførte undersøkelser noen ganger brukes inn i saker som oppstår.

Undersøkelsesplikten må ses i sammenheng med plikten til å sette inn tiltak. For at skolen skal kunne sette inn tiltak som fungerer over tid, må de bygge på tilstrekkelige undersøkelser som avdekker bakenforliggende årsaker eller opprettholdende faktorer for elevens subjektive opplevelse. Skolen må være oppmerksom på at disse kan være skjult.

Vi kan ikke se at skolene har rutiner eller praksis for å vurdere eller begrunne valg av undersøkelsesmetoder opp mot hva som er hensiktsmessig og til barnets beste i den enkelte saken. Det kommer ikke fram konkrete vurderinger knyttet til hvilke undersøkelser skolen og skoleeier mener vil ivareta barnets beste i undersøkelsesfasen. Videre kan vi ikke se hvordan skolene vurderer de aktuelle elevene som er særskilt sårbare. Vi kan heller ikke finne at det er noen fast praksis for hvordan resultatene skal sammenfattes, analyseres for å finne opprettholdende faktorer og brukes sammen med faglig begrunnelse videre inn i tiltak.

Samlet finner vi etter dette at skolen/skoleeier ikke gjennomfører de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen/skoleeier ikke gjennomfører de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9 A-5.

4.4 Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?

Dokumentasjonen skal sikre at eleven og foreldrene får en håndgripelig sikkerhet for at skolen og skoleeier tar saken på alvor, samt støtte en faglig forsvarlig og hensiktsmessig praksis ved skolen.

Skolen og skoleeier skal kunne vise til hva de har gjort for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, og dette vil også forenkle arbeidet for skolen/skoleeier hvis en sak blir meldt til statsforvalteren eller det blir ført tilsyn. Skolen og skoleeier bestemmer selv hva som skal dokumenteres og hvordan, men dokumentasjonen må være skriftlig og tilpasset formålet.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har dokumenter som omhandler aktivitetsplikten og herunder plikten til å undersøke. Dokumentene inneholder ikke informasjon om hvem som er ansvarlig for å dokumentere undersøkelsene, men prosedyren for 9A-saker for en skole viser til at dokumentasjon rundt mobbesaker og 9A-saker, inkludert aktivitetsplan, skal lagres i en fysisk elevmappe. Rutine for innhold i elevmappa for en skole sier også at referater fra møter, korrespondanse, logg, observasjoner og dokumentasjon i mobbesaker og 9A-saker skal legges i elevmappa.

I eksempelsakene er undersøkelsene noen ganger oppført som tiltak i aktivitetsplanen, eller de er beskrevet som en del av *Bakgrunn/Hendelsesforløp* i aktivitetsplanen for å belyse tidlige samtaler i saken. I andre saker er det ikke beskrevet i aktivitetsplanen hvilke undersøkelser som er gjort.

Ansatte forteller at den som har samtale med eleven/-e skriver referat. Observasjoner blir også dokumentert av de som gjennomfører disse. Det kommer frem at det finnes flere ulike systemer for lagring av dokumentasjon på skolene; noen lærere lagrer dokumentasjon rundt elevundersøkelser i låst mappe i OneNote, andre har egne loggbøker for notater og observasjoner. Noen opplyser om at kontaktlærere noterer ned undersøkelsene og at dette legges inn i aktivitetsplanen eller i elevmappa, enten digitalt eller i et låst arkivskap. Ved en skole blir systematiske undersøkelser lagret av sosialfaglig rådgiver.

Statsforvalterens vurderinger

Observasjonene viser ikke en klar praksis for hvordan undersøkelser skal dokumenteres og av hvem. Noen aktivitetsplaner inneholder dokumentasjon av noen undersøkelser, da i hovedsak

samtaler. Vi finner det sannsynliggjort at systemundersøkelser som sosiogrammer, samtaler og observasjoner dokumenteres, men at det ikke er et fast system eller ensartet praksis for hvordan. Ved en skole kommer det frem at manglende tilgang til digitale systemer som ivaretar personsensitive opplysninger er en utfordring for å samle dokumentasjon i 9A-saker. Statsforvalteren er kjent med denne utfordring, men skolen skal likevel ha et system som ivaretar skriftlig dokumentasjon som er tilgjengelig for foresatte, eleven og involverte lærere.

Når det gjelder spørsmålet om dokumentasjon av hvilke vurderinger som er gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten, og resultater av sammenstillinger og samlet analyse av de utførte undersøkelsene i en sak, så kan vi ikke se at dokumentasjonsplikten er oppfylt.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen/skoleeier ikke dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 syvende ledd og 9 A-5.

5 Tiltaksplikten i skolemiljøsaker

Statsforvalteren skal undersøke om kommunen sikrer at skolen og skoleeier ivaretar plikten til å sette inn tiltak etter opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5, slik at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det innebærer at vi må undersøke om kommunen sikrer at

- skolen setter inn tiltak når en elev ikke har det trygt og godt
- tiltakene er egnede
- tiltakene settes inn straks når det er mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, krenker en elev
- tiltakene blir evaluert, og justert eller endret når det er behov
- skolen fortsetter å evaluere og justere tiltakene helt frem til eleven har et trygt og godt skolemiljø

5.1 Setter skolen inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det?

Skolen må sette inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelser viser det. Det er hvordan eleven opplever skolemiljøet som er avgjørende.

Hvor raskt skolen må sette inn tiltak, må vurderes konkret i den enkelte saken. Barnets beste vil være et grunnleggende hensyn i vurderingen. Plikten til å sette inn tiltak må også ses i sammenheng med plikten til å undersøke saken. For å sette inn egnede tiltak, må undersøkelsen være god nok. Noen ganger kan det være nødvendig å sette inn tiltak akutt for å stoppe en situasjon.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har rutiner som omtaler at tiltak skal settes inn når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og at tiltakene skal settes inn i en aktivitetsplan. Det er ikke nevnt noe om hvor raskt tiltak skal settes inn.

Eksempelsakene som skolen har sendt inn viser at det er satt inn tiltak i sakene, og at dette er gjort raskt etter at skolen oppfattet saken som en 9A-sak. Samtidig indikerer flere av sakene at problematikken ikke gjelder en engangshendelse som er tatt tak i, men at det foreligger en utfordring som har vart over noe tid.

Det kommer frem i samtale med ansatte at tiltak som oftest settes inn ganske raskt. Noen ganger settes det inn tiltak med en gang, mens det andre ganger kan ta lenger tid. Det kommer an på saken fordi ulike saker krever ulike handlinger. Ansatte beskriver at noen saker er av en slik art at de krever raske tiltak, samtidig som det undersøkes videre, for å sette inn flere tiltak etter hvert. En ansatt oppgir at undersøkelsesperioden for alvorlige saker normalt er 14 dager før tiltak settes inn.

Rektorene oppgir at tiltak settes inn raskt, og noen ganger mens undersøkelsene fremdeles pågår, det kommer an på saken.

I enkelte henvendelser fra foresatte kommer det frem at det ikke er satt inn tiltak tilpasset den konkrete eleven. Dette på tross av at skolen har vært klar over at elevenes opplevelse er at de ikke har hatt det trygt og godt på skolen, og det over lengre tid.

Statsforvalterens vurderinger

De innsendte eksemplarsakene samt de ansattes og skoleledelsens uttalelser indikerer at skolene har en praksis med at de setter i gang tiltak ut fra en vurdering av den konkrete saken, og at iverksettelse av tiltak skjer kort tid etter at skolen har oppfattet saken som en 9A-sak. Dette selv om de skriftlige rutinene ikke sier noe om fremgangsmåte knyttet til hvor raskt tiltak skal settes inn.

Felles for flere av eksemplarsakene er imidlertid at det beskrives en problematikk som har hatt varighet en stund, og som har vært kjent for skolen, før saken er behandlet som en konkret 9A-sak. Dette indikerer at tiltakene som settes inn i noen tilfeller ikke settes inn så raskt som saken tilsier. Skolens plikt til å sette inn tiltak inntreffer med en gang en «elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt» eller når «en undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø», og er ikke avhengig av at foreldre «melder 9A-sak» til skolen. Samtaler med noen foreldre støtter opp om dette. Flere foresatte opplever at skolemiljøet for deres barn har fått utvikle seg i negativ retning over tid, uten at det er opprettet aktivitetsplan med egnede tiltak for deres barn.

Samlet sett vurderer Statsforvalteren derfor at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at det alltid blir satt inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelser viser det.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen ikke setter inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd.

5.2 Setter skolen/skoleeier inn tiltak straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev har blitt krenket av en som arbeider på skolen, eller en i skolens ledelse?

Skolen har plikt til å sette inn tiltak straks hvis det er en som arbeider på skolen, som står bak krenkelsen. Skolen må fastsette konkret hvem som skal gjennomføre tiltakene.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har rutiner som omtaler at tiltak skal settes inn i en aktivitetsplan når det oppstår en sak etter oppl. §§ 9A-4 eller 9A-5. Det er i rutineene vist til § 9A-5 og den skjerpa aktivitetsplikten, der det står at undersøkelser og tiltak skal settes i verk straks når en som arbeider på skolen står bak krenkelsen.

Det er sendt inn en eksempelsak hvor en ansatt er anklaget for å krenke en elev. I den saken ble det satt inn foreløpige tiltak i planen samme dag som saken ble meldt av foresatte. Tiltakene består i stor grad av videre undersøkelser, som skulle utføres mellom 4 dager og 1-2 uker etter at saken ble kjent.

Flere ansatte forteller at de ikke vet hvordan saker som omhandler en ansatt behandles, fordi de aldri har opplevd det. Noen ansatte sier at de regner med at det er ledelsen som tar ansvar for tiltak i slike saker.

Rektorene uttrykker at de driver hele saken når en ansatt krenker en elev, og at den blir tatt tak i straks.

Hvis en i skoleledelsen var mistenkt for å krenke en elev, oppgir kommunalsjefen at hun ville hatt samme rolle som rektor har i en skolemiljøsak. Hun ville undersøkt og satt inn tiltak straks, ved hjelp av HR i kommunen, og brukt samme mal for aktivitetsplan som skolene bruker.

Enkelte foresatte som har kontaktet Statsforvalteren mener at deres barn har opplevd krenkelser fra ansatte på skolen. Dette ved at ansatte har diagnostisert dem, bagatellisert barnas subjektive opplevelse eller fortalt dem om medelevers oppfatninger av dem.

Statsforvalterens vurderinger

Selv om rutineene er knappe rundt iverksettelse av tiltak i saker der en ansatt eller en i ledelsen krenker en elev, så går det fram for begge skoler at det er en skjerpet plikt, og det vises til lovteksten om at tiltak da skal settes i verk straks.

Det er noe usikkerhet blant de ansatte om nærmere rutiner der ansatt eller en i ledelsen krenker en elev, men de ansatte regner med at ledelsen tar hånd om disse sakene. Ledelsen på skolene og i kommunen bekrefter dette, og at de setter inn tiltak straks.

Basert på en samlet vurdering av de skriftlige dokumentene og intervjuene vi har gjennomført, mener vi at det er sannsynliggjort at skolen har en praksis som sørger for å sette inn tiltak straks de får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt eller en i ledelsen krenker en elev. Dette selv om informasjon fra foresatte kan indikere at praksisen ikke er fulgt i enkelte tilfeller.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen/skoleeier setter inn tiltak straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev har blitt krenket av en som arbeider på skolen, eller en i skolens ledelse, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-5.

5.3 Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?

Et egnet tiltak er et tiltak som kan gi eleven et trygt og godt skolemiljø. For at tiltaket skal være egnet, må skolen vurdere faglig og konkret hvilke tiltak som skal settes inn. Undersøkelsene i saken vil være et viktig grunnlag, sammen med hensynet til barnets beste og retten til å bli hørt.

Når skolen/skoleeier tar stilling til hvilke tiltak som bør settes inn, må de vurdere det opp mot hva slags tiltak som ivaretar elevens interesser best mulig. Selv om eleven gir uttrykk for at alt er bra, kan det av hensyn til barnets beste i noen tilfeller være nødvendig å sette inn tiltak selv om eleven ikke ønsker det. Det kan også bety at det skal settes inn andre tiltak enn eleven selv ønsker. Hva som er best for barnet, må vurderes konkret og individuelt når skolen og kommunen skal oppfylle sin aktivitetsplikt.

Skolen må også vurdere tiltak mot dem som mobber, krenker eller på andre måter bidrar til at en elev ikke har det trygt og godt.

Statsforvalterens observasjoner

Skolenes rutiner for behandling av skolemiljøsaker sier at det skal settes inn tiltak, men inneholder ikke punkter hvor det kommer frem hvordan tiltak konkret vurderes som egnede, eller at de skal vurderes opp mot barnets beste i den enkelte sak.

Skolenes maler for aktivitetsplaner viser at det skal dokumenteres hvilke tiltak som er valgt og at elevens stemme er hørt.

I eksempelsakene er aktivitetsplanene fylt ut med tiltak, og de viser at skolene hører elevens stemme. De viser ikke alltid hvilke vurderinger som ligger til grunn for tiltakene eller hvordan barnets beste er vektlagt i valg av tiltak. For en skole inneholder aktivitetsplanen et punkt om opprettholdende faktorer. I eksempelsakene er det noen eksempler på at det er vurdert slike

faktorer, mens det i andre saker er gjort en enklere beskrivelse av hva de involverte selv har fortalt om bakgrunnen for sine handlinger.

En ansatt opplyser om at skolen tidligere hadde rutiner for å vurdere egnede tiltak, men at dette har blitt mer uklart de siste årene. En annen ansatt oppgir imidlertid at det ofte gjennomføres pedagogisk analyse for å finne frem til egnede tiltak.

Flere ansatte forteller at de som er nærmest eleven vurderer hva som er barnets beste, og at skolen alltid setter inn tiltak som er til elevens beste. Det er usikkerhet når det gjelder praksis om skriftliggjøring av en slik vurdering, og hvordan denne vurderingen brukes helt konkret i utvelgelsen av tiltak i den enkelte sak.

En i skoleledelsen forteller at tiltak i saker ofte blir diskutert med spesped-team. I tillegg er barne- og ungdomstjenesten noen ganger involvert og kommer med forslag til tiltak. Helsesykepleier og kontaktlærer kommer noen ganger også med forslag til tiltak. Det er litt fra sak til sak hvem som er involvert. En annen i skoleledelsen forteller at noen saker er enkle og at tiltakene derfor er enkle, mens andre saker kan være mer komplisert og krever mer undersøkelser for å finne riktig tiltak. Alle i ledelsen er enige om at tiltak blir iverksatt ut fra hva som er barnets beste, men at denne vurderingen ikke dokumenteres.

Noen foresatte uttaler at skolen til barna har utfordringer med å undersøke saker basert på elevenes subjektive opplevelse. De opplever at det er et større fokus på å finne ut om en elev faktisk har blitt krenket, enn hvorfor eleven opplever å ha det utrygt på skolen. Dette medfører, ifølge foresatte, at skolen ikke setter inn egnede tiltak. Flere uttrykker frustrasjon over at tiltak som blir satt inn for å bedre skolemiljøet ikke fungerer, og at elevene ikke opplever en varig endring av situasjonen.

Statsforvalterens vurderinger

Skolenes rutiner viser ikke hvordan det sikres at det gjøres en vurdering av hvilke tiltak som er egnet i hver enkelt sak.

Eksempelsakene som ble lagt frem i tilsynet viser ikke hvordan tiltakene er vurdert opp mot en vurdering av barnets beste, og sakene inneholder få eller ingen konkrete faglige vurderinger. Det er vanskelig å lese ut fra dokumentasjonen hvilke vurderinger som konkret er gjort opp mot hvilke tiltak som skal settes inn, bortsett fra at det er lyttet til eleven og elevens foresatte.

Intervjuene med ansatte bekrefter at det ikke synes å være en felles fremgangsmåte ved skolene knyttet til hvordan egnetheten av tiltak skal vurderes konkret i hver sak, og at dette skal gjøres ut fra en analyse av alle undersøkelser og en konkret vurdering av barnets beste.

Samlet sett vurderer Statsforvalteren derfor at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at det alltid blir vurdert konkret hvilke tiltak som er egnede.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen/skoleeier ikke vurderer konkret hvilke tiltak som er egnede, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-5.

5.4 Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?

Skolen skal som en del av tiltaksplikten, følge opp tiltakene, evaluere virkningene og eventuelt legge til eller endre tiltakene hvis det er nødvendig for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø.

Hvor ofte tiltakene skal evalueres, må vurderes konkret i den enkelte sak, og det må gå frem av aktivitetsplanen. Når tiltaket skal evalueres, må skolen innhente nødvendig informasjon og vurdere situasjonen da tiltaket ble satt inn og om de har oppnådd formålet med tiltaket. Hensynet til barnets beste og elevens rett til medvirkning er viktige momenter i vurderingen.

Plikten løper så lenge en elev ikke opplever å ha det trygt og godt på skolen.

Statsforvalterens observasjoner

Begge skolene har handlingsplaner mot mobbing hvor enten oppfølgingsmøter eller evaluering er en del av skolens tiltak. I en plan spesifiseres det at det skal holdes et oppfølgingsmøte 14 dager etter varsling. Begge skolenes maler for aktivitetsplaner inneholder et punkt som omhandler evaluering.

Alle eksempelsakene inneholder dokumentasjon på at aktivitetsplanen har blitt evaluert og eventuelt justert en stund etter at planen ble satt inn. Det er satt opp konkrete datoer for når tiltakene skal evalueres. Det går frem at elevens stemme er hørt for å finne ut hvordan eleven opplever at tiltakene har hatt effekt.

En rektor oppgir i intervju at tiltak evalueres med foresatte for å finne ut hva som fungerer, og at planen justeres deretter. En annen rektor forteller videre at sakene kanskje avsluttes for raskt noen ganger og at det er litt uklarhet rundt når en sak bør avsluttes. Saker følges noen ganger opp litt i etterkant av at aktivitetsplanen er avsluttet, for å sikre at de ikke avsluttes for fort.

Ansatte oppgir at aktivitetsplaner evalueres og justeres underveis. Saker avsluttes etter at det er innhentet informasjon fra flere kilder (samtaler med flere, blant annet ansatte rundt eleven), men det er elevens subjektive opplevelse som teller mest.

Statsforvalterens vurderinger

Det går frem av observasjonene at tiltakene i aktivitetsplanene blir evaluert, og at det avtales konkrete datoer for når tiltakene skal evalueres.

At det er gjennomført evaluering av tiltakene dokumenteres i aktivitetsplanen. Det fremgår imidlertid ikke hvorvidt, og eventuelt hvordan skolen/skoleeier har innhentet informasjon om

hvordan tiltakene har virket, utover at foreldre og elev gjerne kommer med innspill til hva som er sakens status nå.

De fleste evalueringene består i å vurdere om de eksisterende tiltakene har virket eller ikke, og om de skal videreføres eller avsluttes. Det er få tilfeller der det gjøres en konkret vurdering av om det er aktuelt med nye/andre tiltak eller justeringer i tiltak, og det er ikke dokumentert at det gjøres barnets-beste-vurderinger i tilknytning til vurderingen av om tiltak bør endres/justeres.

Samlet sett vurderer Statsforvalteren derfor at det er tilstrekkelig sannsynliggjort at tiltakene alltid blir evaluert og at dette skjer jevnlig, men at det ikke er sannsynliggjort at skolen/skoleeier alltid gjør tilstrekkelige vurderinger av hvorfor tiltakene fungerer eller ikke, og endrer tiltakene der det er behov for det.

Tilbakemelding på foreløpig rapport

Kommunen skriver i sin tilbakemelding at de ikke ser samsvar mellom Statsforvalterens vurdering og konklusjon under i spørsmål 5.4, og viser til vurderingen av at «tiltakene alltid blir evaluert» og konklusjonen som sier at «skolen/skoleeier ikke evaluerer tiltakene jevnlig». Statsforvalterens vurdering kan presiseres ved å peke på formuleringen videre i samme setning om at «det ikke er sannsynliggjort at skolen/skoleeier alltid gjør tilstrekkelige vurderinger av hvorfor tiltakene fungerer eller ikke, og endrer tiltakene der det er behov for det».

De fleste evalueringene består i å vurdere om de eksisterende tiltakene har virket eller ikke, og om de skal videreføres eller avsluttes. Så lenge eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø, innebærer evaluering også å se på om situasjonen på evalueringstidspunktet tilsier andre eller justerte tiltak for samlet å ha egnede tiltak for å gjenopprette et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalteren vurderer altså at det er tilstrekkelig sannsynliggjort at tiltakene alltid blir evaluert og at dette skjer jevnlig, men at det ikke er sannsynliggjort at skolen/skoleeier alltid endrer tiltakene der det er behov for det. For at et kontrollspørsmål skal være oppfylt, må alle elementer i spørsmålet være oppfylt. For å klargjøre at deler av kontrollspørsmålet er oppfylt, har vi endret ordlyden i konklusjonen slik den sto i foreløpig rapport.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen/skoleeier evaluerer tiltakene jevnlig, men at tiltakene ikke blir endret ved behov, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-5. Dette fører til at kontrollspørsmålet samlet sett ikke er oppfylt.

5.5 Lager skolen/skoleeier en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, og inneholder den skriftlige planen minimumskrav til innhold?

Skolen og skoleeier skal lage en skriftlig plan, en aktivitetsplan, når de setter inn tiltak. Planen skal inneholde hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene

skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når tiltakene skal evalueres.

Statsforvalterens observasjoner

Skolene har rutiner som beskriver at tiltak skal settes inn i en aktivitetsplan når det oppstår en sak etter oppl. §§ 9A-4 eller 9A-5. Det er i rutinene vist til lovbestemmelsen, der det står om hva aktivitetsplanen skal inneholde.

Skolene har mal for aktivitetsplan som oppfyller minimumskravet for innhold, og alle eksempelsakene har aktivitetsplaner som oppfyller minimumskrav i henhold til lovens krav. Samtidig indikerer flere av sakene at problematikken ikke gjelder en engangshendelse, men at det foreligger en utfordring som har vart over noe tid. Det er i noen av planene beskrevet at det er forsøkt mindre tiltak før aktivitetsplan ble opprettet, men at aktivitetsplan blir opprettet da disse ikke har hatt ønsket effekt.

Det pedagogiske personalet er samstemte i at skolen oppretter aktivitetsplan når det settes inn tiltak i en 9A-sak.

Noen foresatte som har kontaktet tilsynsteamet forteller at skolen er klar over at det er store skolemiljøproblemer i hele klassen der foresattes barn går, og at deres barn er spesielt utsatt. Vedkommende oppgir at de likevel ikke er informert av skolen om de har egen aktivitetsplan for barnet.

Statsforvalterens vurderinger

Skolens rutiner for tiltak og maler for aktivitetsplan, samt aktivitetsplanene i eksempelsakene, oppfyller lovens minimumskrav. I alle eksempelsakene er det opprettet aktivitetsplan, som innholdsmessig tilfredsstillende minimumskravene, og de ansatte forklarer at de alltid oppretter aktivitetsplan i 9A-saker. Dette indikerer at skolen lager skriftlig plan som tilfredsstillende minimumskravene når de setter inn tiltak.

Noen foresatt som har tatt kontakt, vet imidlertid ikke om de har egen aktivitetsplan for barnet eller ikke, på tross av problemer med skolemiljøet i klassen og at de mener at deres barn burde hatt en slik plan.

Ut fra eksempelsakene og samtaler med foresatte, mener vi det er sannsynliggjort at det settes inn tiltak på systemnivå eller gruppenivå uten at det alltid opprettes aktivitetsplan. Dette kan for eksempel være jente-/guttegrupper eller samtaler om inkluderende praksis i klassen. Forebyggende systemtiltak for en gruppe trenger ikke å settes inn i en aktivitetsplan. Men der et tiltak blir satt inn på bakgrunn av at en elev sier, eller undersøkelser viser, at han/hun ikke har et trygt og godt skolemiljø, så skal tiltakene settes inn i en individuell aktivitetsplan for eleven. Dette selv om tiltaket er betraktet som et lavterskeltiltak eller virker på en gruppe.

Samlet vurderer Statsforvalteren at skolen/skoleeier ikke alltid lager en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, men når de lager plan så inneholder planen minimumskravene. Da kontrollspørsmålet inneholder begge disse elementene, må begge være oppfylt for at kontrollspørsmålet skal være oppfylt.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen/skoleeier ikke lager en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, men at den skriftlige planen inneholder minimumskravene, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 sjette ledd og 9 A-5. Dette fører til at kontrollspørsmålet samlet sett ikke er oppfylt.

6 Sikrer kommunen at plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak i skolemiljøsaker blir oppfylt?

Kommunen skal sikre regelverksetterlevelse gjennom tiltak som settes inn som element i kommunens internkontroll, jf. kommuneloven § 25-1. Vi skal i tilsynet undersøke om plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak etter opplæringsloven blir oppfylt og om ledelsen, både i administrasjonen og på skolenivå, sikrer regeletterlevelse gjennom de styringstiltakene som er satt i verk. Dette omfatter også dokumentasjonsplikten, plikten til å vurdere barnets beste og ivaretagelse av barnets rett til å bli hørt. Det sentrale er om elevene har et trygt og godt skolemiljø som et resultat av kommunens internkontroll, og ikke som følge av tilfeldig praksis eller er personavhengig.

Vi vil under rapportens pkt. [6.1](#) og [6.2](#) ikke dele opp framstillingen i plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak, men gjøre en samlet framstilling av vår vurdering av kontrollspørsmålet opp mot delpliktene. Dette for å unngå repetisjon. Kommunens system for internkontroll er det samme, og observasjonene dels også de samme, for alle de aktuelle delpliktene. Vi vil likevel vurdere kontrollspørsmålet opp mot hver enkelt delplikt, og begrunne der det eventuelt er forskjeller i kommunens tilpasning av internkontrollen (pkt. 6.1) eller avdekking og oppfølging av avvik eller risiko for avvik ([pkt. 6.2](#)) for de ulike delpliktene. Eventuelle pålegg vil også bli delt for hver enkelt delplikt.

Statsforvalterens observasjoner

Beskrivelse av kommunens organisering og internkontrollsystem er gitt i [kapittel 2](#). Den dokumentasjonen og øvrige observasjoner som er beskrevet der, er også relevant under dette kapittelet. [Kapittel 2](#) må derfor leses også som observasjoner for kapittel 6.

I tillegg til felles systemer og dokumenter fra kommunen, har skolene egne ordensreglement, årshjul, rutiner, handlingsplaner og egne maler for aktivitetsplaner.

Årshjulene for begge skolene som er med i tilsynet, viser aktiviteter der arbeid med skolemiljøet og informasjon om 9A jevnlig er tema i klassene. Det er også sendt inn presentasjoner som er brukt på foreldremøter der det informeres om aktivitetsplikten, og dokumentasjonen viser at aktivitetsplikten blir tatt opp med de ansatte på planleggingsdager. Det er ingen plan fra skolene som viser planlagt aktivitet opp mot skoleeier.

Skolene i tilsynet har ulike rutiner og handlingsplaner for aktivitetsplikten. Begge handlingsplanene har med en redegjørelse for selve aktivitetsplikten slik den er beskrevet i oppl. § 9A-4, men det er forskjeller i hvilke rutiner som er skriftliggjort utover det som står i lovteksten. For en skole er det presisert at det er elevenes subjektive oppfatning som avgjør om skolemiljøet er trygt og godt, at årsak til mistriksel ikke begrenser skolens aktivitetsplikt (eks digitale krenkelser), eksempler på situasjoner det er plikt å gripe inn i, at ansatte straks skal melde fra til rektor, eksempler på hva som er å følge med, hva skjerpet aktivitetsplikt betyr og at alle ansatte skal varsle rektor dersom man mistenker at en annen ansatt krenker en elev.

Den andre skolen har både en rutinebeskrivelse for 9A og en handlingsplan mot mobbing. I rutinebeskrivelsen er det i tillegg til selve delpliktene, presisert at barnets beste skal tas hensyn til i alle vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten, og at elevene skal høres. I rutinebeskrivelsen står det at alle ansatte skal gjennomgå aktivitetsplikten og rutiner på planleggingsdag om høsten, hvem de ansatte skal varsle og når, det står om mal for aktivitetsplan, hvem som skal opprette denne og når, og hvordan planene skal arkiveres.

Handlingsplanen mot mobbing inneholder et eget årshjul med skolemiljøaktiviteter. I tillegg er det et flytskjema for «mobbesaker». Denne prosedyren er rettet spesifikt mot situasjoner der elev(-er) mistenkes å mobbe annen/andre elev (-er), og ikke mot 9A-saker generelt.

De enkeltsakene som er sendt inn til tilsynet, viser at skolene har egne maler for aktivitetsplan som de bruker. De har noe forskjellig utforming, men alle inneholder minimumskravene til en slik plan.

De ansatte forteller i intervju at 9A og aktivitetsplikten gjentagende er tatt opp med de ansatte på planleggingsdager om høsten. Ikke alle som arbeider på skolen er med på disse planleggingsdagene, men får dels informasjon om aktivitetsplikten på andre måter, som gjennom skriftlig materiale. Noen oppgir at de ikke har fått informasjon om aktivitetsplikten. Noen av disse oppfyller likevel varslingsplikten, både for hvem de skal varsle til og tempo, men da fordi de tenker at det er «sunn fornuft» – ikke ut fra at de har fått kjennskap til hvilke rutiner som gjelder.

I EQS ligger rutiner som også omfatter skolemiljø, se tilsynsrapporten [kapittel 2](#). De som arbeider på skolen viser ikke til disse rutinene når de beskriver til hvordan de er blitt gjort kjent med aktivitetsplikten og hvilke rutiner som gjelder for varsling, undersøkelser og sette inn tiltak. Kommunalsjef oppvekst beskriver i intervju at det på tilsynstidspunktet ligger både gamle og nye rutiner i EQS, og de gamle gjelder inntil nye er lagt inn. Revidering har ikke blitt gjort innen revisjonsfristen. Noen rutiner og dokumenter må slettes, mens andre må oppdateres. Dette gjelder blant annet «Felles håndteringsverktøy mot mobbing i Løtenskolene». Denne rutinen er utarbeidet i 2009. Kommunalsjef bekrefter at når noen rutiner ikke lenger er reelle, gjør det at det blir vanskelig for de som skal bruke systemet. Noen ansatte sjekker lovverket selv og tar i bruk mer oppdaterte rutiner ute på skolene. Dette gjør også at kommunalsjefen ikke har full oversikt over hvilke rutiner som brukes ute i sektor. Hun opplyser at det er leid inn en prosjektarbeider som jobber med rydding og kvalitetssikring av EQS, og at hele oppdateringen av EQS etter planen skal være klar innen sommeren 2022. Skolenes egne handlingsplaner for arbeid med mobbing eller oppl. kap 9A er samlet inn som en del av dette arbeidet.

Tilsynet fikk i intervju med kommunalsjef oppvekst opplyst at det er oppvekstmøter med barnehage og skole noen ganger i året, og faste skoleledermøter (virksomhetsledermøter) ca. en gang i måneden. Saksliste for skoleledermøtene settes fra gang til gang ut fra de behov som kommunalsjef oppvekst ser, og saker som rektorene spiller inn i forkant av møtene.

Kommunalsjef oppvekst får informasjon om status for 9A-saker på skolene gjennom at hun etterspør informasjon hvis hun trenger det, og har åpen dør til rektorene dersom de ønsker å drøfte saker. Kommunalsjef har også gitt beskjed til rektorene om at hun skal orienteres om alle 9A-saker som går til Statsforvalteren. Hun opplyser i intervju at det ikke er noe system for å samle informasjon fra pågående og historiske saker som har vært til behandling hos Statsforvalteren.

Rektorene bekrefter at de informerer kommunalsjef om enkeltsaker, men ikke alle saker eller forhåndsdefinerte saker. Dette skjer etter en vurdering av sakene, og skjer spesielt hvis det er mer alvorlige saker, eller hvis kommunalsjef ber om informasjon om håndtering av 9A. Det er ingen fast rapportering fra skolene til kommunalsjef når det gjelder 9A-saker på tilsynstidspunktet.

Kommunen har også et avvikssystem, der alle avvik fra lover, forskrifter, interne prosedyrer eller andre styrende dokumenter skal meldes. I tillegg skal alle uønskede hendelser registreres. Systemet er omtalt nærmere i rapportens [kapittel 2](#). Ifølge de som arbeider på skolen er det ingen praksis for å bruke dette avvikssystemet for å melde avvik/brudd på aktivitetsplikten. Systemet oppfattes av de ansatte å gjelde brudd på HMS. Kommunalsjef og rektorene bekrefter at avvikssystemet brukes ulikt av de ansatte. Kommunalsjef og rektorene beskriver at avvikene fra de ansatte går til rektor, og lukkes av rektor. Det er noe uklarhet om avvikene ved lukking går videre til kommunalsjefen eller ikke. Kommunalsjef bekrefter at hun ikke mottar avvik som lukkes på skolenivå, men kan gå inn i systemet å se dem på eget initiativ. Det er på tilsynstidspunktet ikke meldt avvik på gjennomføring av aktivitetsplikten.

Som beskrevet i [kapittel 2](#) i tilsynsrapporten, er det til tilsynet sendt inn mal for ROS-analyse for kommunen som helhet, og det er sendt inn en ROS-analyse utført ute på en skole. Mal for ROS-analyse for kommunen er en generell mal. Malen omtaler i innledningen at ROS skal gjøres ved større endringer som etablering av nye digitale løsninger, omlegging av drift, skifte av leverandør og «lignende». Malen omtaler ikke skolemiljø. ROS-analysen som er utført ute på skole omfatter elevenes psykososiale læringsmiljø, i tillegg til andre aktiviteter. Analysen er udatert.

Kommunalsjef oppvekst informerer i intervju om at helhetlig ROS-analyse for kommunen gjennomføres en gang i året. Hun opplyser at skolene i tillegg utfører sine egne ROS-vurderinger for løpende hendelser gjennom året, men at det er ulikt hvor mye skolene bruker slike vurderinger. Dette bekreftes av rektorene. En skole benytter seg jevnlig av ROS-vurderinger, både for små og store avgjørelser. Dette gjøres mer uformelt av en strategisk ledergruppe. Den andre skolen er ikke kjent med at det gjøres ROS-vurderinger som inkluderer skolemiljø eller aktivitetsplikten, verken på skole eller kommunenivå. Det er på tilsynstidspunktet ingen rutine for at kommunalsjef innhenter resultater av skolenes ROS-vurderinger som er aktuelle for skolemiljø.

Foreldre som har kontaktet oss har naturlig nok meddelt lite direkte informasjon om kommunens internkontroll, men flere har uttrykt bekymring for hele klasse miljø og hvordan systemarbeidet på skolene fungerer. Noen gir også uttrykk for at de oppfatter at det er store forskjeller innad i kommunen på hvordan skolene jobber med skolemiljø og følger opp 9A-saker.

6.1 Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?

Det er et krav etter kommuneloven § 25-1 at kommunen skal tilpasse internkontrollen til kommunens risikoforhold. På opplæringsområdet vil det alltid være behov for internkontroll. Det betyr at kommunen må ha flere tiltak for å styre praksis og følge skolene tettere, enn på områder hvor kommunen sjelden opplever at det er risiko for at det skal skje noe feil.⁵

Statsforvalteren skal under dette punktet undersøke om kommunens internkontroll er tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan. Dette omfatter også dokumentasjonsplikten, plikten til å vurdere barnets beste og ivaretagelse av barnets rett til å bli hørt.

Kommunens internkontroll skal sikre at kravene i kontrollspørsmålene stilt i tilsynsrapportens punkt [3.1-3.4](#), [4.1-4.4](#) og [5.1-5.5](#) er oppfylt.

Kommuneledelsen kan gjennomføre nødvendige tiltak selv, eller de kan delegere oppgaver til skoleledelsen. Selv om oppgaven med å tilpasse internkontrollen er helt eller delvis delegert, har kommuneledelsen fortsatt ansvaret og må følge opp at skoleledelsen gjennomfører oppgaven.

Statsforvalterens vurderinger

Kommunen skal vurdere risikoen for svikt og regelverksbrudd og hvilke konsekvenser det kan gi. Formålet med risikovurderingene er at kommunen skal iverksette tiltak som element i kommunens internkontroll for å hindre eller redusere eventuell fare for svikt og regelverksbrudd. Det stilles ikke formkrav til risikovurderingene, men kommunen må vurdere om det er lokale forhold i kommunen som innebærer økt risiko.

Observasjonene viser at mal for ROS-analyse for kommunen er en generell mal, og malen omtaler ikke skolemiljø særskilt. Det er ikke dokumentert at det er gjennomført ROS-vurdering på kommunenivå som inkluderer skolemiljø generelt eller aktivitetsplikten spesielt. Statsforvalteren legger etter observasjonene til grunn at det gjøres risikovurderinger ute på skolene, men i varierende grad både når det gjelder omfang og om det inkluderer skolemiljø eller risiko for manglende oppfyllelse av aktivitetsplikten. Vi kan ikke se at det foreligger noen rutine fra kommuneledelsen som er kjent for skolene om når risikovurderinger som gjelder

---

⁵ Prop. 46 L (2017-2018), punkt 23.4.1.3

skolemiljø/aktivitetsplikten skal foretas, og det er heller ingen rutine for innhenting av resultater fra skolene eller sammenstilling av disse.

Kommunen skal blant annet vurdere om de har nødvendige rutiner, om de bør gjøres skriftlige, eller om det er tilstrekkelig at alle som arbeider på skolen, har en omforent og felles forståelse av rutinene for ivaretagelse av aktivitetsplikten, herunder hvordan ivareta hensynet til barnets beste og barnets rett til å bli hørt. I tillegg må de ha gjort alle de som arbeider på skolen kjent med rutinene, og hvor de skal melde ifra dersom de oppdager svikt og regelverksbrudd.

Observasjonene viser at kommunen har vurdert at det skal være en felles handlingsplan og mal for aktivitetsplan, og dette ligger i kommunens kvalitetssystem. Disse dokumentene er imidlertid delvis utdaterte, og skolene har utarbeidet egne handlingsplaner og maler som de bruker. Observasjonene viser at det på tilsynstidspunktet ikke er gjort en vurdering av om skolenes egne rutiner er tilstrekkelige til å sikre at aktivitetsplikten blir oppfylt.

Statsforvalteren finner etter dette at kommunen ikke systematisk foretar risikovurderinger som inkluderer skolemiljø eller oppfyllelse av aktivitetsplikten, og ikke har tilpasset sin internkontroll for å hindre eller forebygge brudd på dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at kommunens internkontroll ikke er tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan.

6.2 Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?

Statsforvalteren skal under dette punktet undersøke om kommunen avdekker og følger opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt. Kommunens internkontroll skal sikre at kravene i kontrollspørsmålene stilt i tilsynsrapportens punkt [3.1-3.4](#), [4.1-4.4](#) og [5.1-5.5](#) er oppfylt.

Statsforvalterens vurderinger

Kommunen må innhente informasjon for å avdekke om dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan blir oppfylt.

Dersom det er satt inn styringstiltak for å rette opp praksis som ikke følger regelverket eller for å forebygge fremtidige brudd på regelverket, må kommunen følge opp om tiltakene har fungert og eventuelt vurdere om det er andre tiltak som må settes inn.

For å kunne gjøre risikovurderinger og vurdere hva som er nødvendige rutiner, må det avdekkes om delpliktene blir oppfylt, og om de styringstiltakene som allerede er satt inn fungerer. For å avdekke dette, må det innhentes relevante og tilstrekkelige opplysninger for å kunne gjennomføre slike vurderinger.

Ut fra observasjonene kan vi ikke se at kommuneledelsen systematisk innhenter informasjon om de som arbeider på skolen faktisk oppfylder aktivitetsplikten eller hvordan rutiner eller maler brukes ute i sektor. De sakene som går til Statsforvalteren, vil gi noe veiledning om hvilke delplikter skolene får brudd på. Dette vil imidlertid gjelde et fåtall av alle 9A-saker på skolene. Der rektor på eget initiativ ønsker bistand til å vurdere en problemstilling eller informere om alvorlige saker, kan også gi noe informasjon om hva slags 9A-saker som er ute på skolene. Disse sakene vil ikke nødvendigvis si noe om hvordan delpliktene praktiseres ute i skolen, eller risiko eller forekomst av avvik fra aktivitetsplikten. Informasjon som kommuneledelsen får fra disse sakene, blir heller ikke samlet eller satt i system.

Observasjonene viser også at avvikssystemet ikke brukes aktivt til å melde brudd på aktivitetsplikten, og at de som arbeider på skolen ikke er gjort kjent med rutiner for hvordan de ellers skal melde fra dersom de oppdager brudd på aktivitetsplikten.

Statsforvalteren vurderer at det er brudd på de fleste kontrollspørsmålene som gjelder delpliktene å varsle, undersøke og å sette inn tiltak. Vi kan ikke se at kommunen har lagt opp sin internkontroll på en slik måte at de har fanget opp brudd eller risiko for brudd og satt inn ytterligere tiltak for å hindre dette.

Statsforvalteren finner etter dette at kommunen ikke innhenter tilstrekkelig informasjon for å jevnlig holde seg orientert om tilstanden ved skolene i kommunen og da avdekke brudd eller risiko for brudd på aktivitetsplikten. Kommunen mangler da også informasjon for å evaluere og ved behov forbedre internkontrollen på skolemiljøområdet.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at kommunen ikke avdekker og følger opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at dokumentasjonsplikten, varslingsplikten, undersøkelsesplikten, tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt.

7 Pålegg om retting

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at dere ikke oppfylder regelverket på alle områder. Det er kommunen som er ansvarlig for at skolene blir drevet i samsvar med regelverket, jf. opplæringsloven § 13-10. Vi pålegger kommunen å rette opp følgende, jf. kommuneloven § 30-4:

Sikrer kommunen at plikten til å varsle i skolemiljø saker blir oppfylt?

Kommunen skal sikre at alle som arbeider på skolen, oppfyller plikten til å varsle ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5, jf. kommuneloven § 25-1. Kommunen må sikre at:

1. alle som arbeider på skolen varsler ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen
2. alle som arbeider på skolen varsler i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad
3. skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten
4. kommunens internkontroll er tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten
5. kommunen avdekker og følger opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt

Sikrer kommunen at plikten til å undersøke i skolemiljø saker blir oppfylt?

Kommunen skal sikre at skolen og skoleeier oppfyller plikten til å undersøke saken ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5, jf. kommuneloven § 25-1. Kommunen må sikre at:

1. skolen undersøker saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
2. skolen/skoleeier undersøker saken straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen
3. skolen/skoleeier gjennomfører de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes
4. skolen/skoleeier dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten
5. kommunens internkontroll er tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten
6. kommunen avdekker og følger opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt

Sikrer kommunen at plikten til å sette inn tiltak i skolemiljø saker blir oppfylt?

Kommunen skal sikre at skolen og skoleeier ivaretar plikten til å sette inn tiltak slik at elevene får et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5, jf. kommuneloven § 25-1. Kommunen må sikre at:

1. skolen setter inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det
2. skolen/skoleeier vurderer konkret hvilke tiltak som er egnede
3. skolen/skoleeier endrer tiltakene ved behov
4. skolen/skoleeier lager en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak
5. kommunens internkontroll er tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan

6. kommunen avdekker og følger opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt

8 Oppfølging av påleggene

Kommunen skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan den har rettet.

Frist for innsending er **05.12.2022**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før kommunen gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

9 Dere har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Dere kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis dere klager, må dere gjøre det innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Dere sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med dere, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Dere er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Tilsynsteamet har bestått av:

seniorrådgiver Kari Mikkelsen Ellingsen

seniorrådgiver Alexandra Aga Schioldborg

10 Liste over dokumentasjon

Skriftlig dokumentasjon oversendt 17.02.22. Overordnet inneholder dokumentasjonen:

- Power point-presentasjoner for foreldremøter fra Løten ungdomsskole
- Skolekatalog fra Løten ungdomsskole
- Pdf fra MOT om systematisk og kontinuerlig jobbing med 9A fra Løten ungdomsskole
- Sosiogram og trivselsundersøkelse for Løten ungdomsskole
- Oversikt over samarbeidstid, årshjul, program for planleggingsdager for Løten ungdomsskole
- Handlingsplan mot mobbing og presisering av aktivitetsplikten for ansatte for Løten ungdomsskole
- Beskrivelse av arbeidsoppgaver for et utvalg stillinger for Løten ungdomsskole

- Oppgavefordeling mellom rektor og ass.rektor for Østvang skole
- Rutiner for arbeid med klassemiljø, elevsamtale, elevmappe og kontakt med BUT for Østvang skole
- Organisasjonskart med forklaringer for Østvang skole
- Rutinebeskrivelse for 9A for Østvang skole
- Mal for aktivitetsplan for Østvang skole
- Handlingsplan mot mobbing for Østvang skole
- Program for planleggingsdager for Østvang skole
- Kommunalt ordensreglement for grunnskolen i Løten kommune
- Oversendelsesbrev fra kommunalsjef oppvekst i Løten kommune
- Organisasjonskart for Løten kommune
- Utvalg av stillingsbeskrivelser for stillinger i skolen i Løten kommune
- Mal for generell ROS-analyse Løten kommune
- ROS-analyse utført på skole
- Rutine for melding om uønsket hendelse eller avvik
- Felles håndteringsverktøy mot mobbing i Løten skolen
- Mal for aktivitetsplan fra Løten kommune
- Årsplan for innsamling og drøfting av elevenes læringsmiljø og læringsutbytte
- Referat fra skoleledermøte 09.02.22
- Utdrag fra kommunens kvalitetssystem, EQS.
- Årshjul for oppvekst Løten kommune

Konkrete eksempelsaker, oversendt 17.02.22

- 10 skolemiljø saker etter § 9A-4, fordelt på de ulike skolene
- 1 skolemiljø sak etter § 9 A-5

Saker fra aktuelle skoler behandlet av Statsforvalteren i Innlandet i 2021 og 2022

Det ble gjennomført intervju i kommunen og ved skolene den 10.03 og 11.03.22. Intervjudagene ble gjennomført via Teams. Vi snakket med et utvalg av de som arbeider ved skolene, rektorene og assisterende rektor ved Østvang skole og Løten ungdomsskole og kommunalsjef oppvekst. I tillegg har vi fått informasjon fra foresatte som har kontaktet oss via telefon og e-post.

Utdanningsdirektoratets egenvurderingsverktøy, RefLex, er en kilde til informasjon som vanligvis brukes i tilsyn. Egenvurdering tilpasset temaet kommuneledelsen og skolens vurdering av egen praksis for å sikre et trygt og godt skolemiljø ble første gang publisert og gjort tilgjengelig for kommunene og Statsforvalteren rundt den 10.02.22. På tidspunkt for varsel om tilsyn var ikke løsningen klar, og kommunen ble derfor ikke pålagt å levere egenvurderinger. De ble informert om dette på formøtet den 08.02.22, sammen med begrunnelsen for utelatelsen. Statsforvalteren vurderer at vi har opplyst saken tilstrekkelig gjennom samtaler og oversendt dokumentasjon, jf. fvl. § 17.